

Zestal Leerredenen

Naar een onlangs gevonden handschrift

- Nooit in druk verschenen – (19^e eeuw)

Gedaan door

Bernardus Smytegelt

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

Inhoud:

- 1^e predicatie Avondmaalspredicatie** **Psalm 116:1a.** **3.**
"Ik heb lief."
- 2^e predicatie*¹** **Jeremia 25:3** **10.**
"Van het dertiende jaar van Josia, de zoon van Amon, de koning van Juda, tot op dezen dag toe (dit is het drie en twintigste jaar) is het woord des HEEREN tot mij geschied; en ik heb tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt niet gehoord."
- 3^e predicatie Voorbereiding op de kerstdag** **Lukas 1:38.** **19.**
"En Maria zeide: Zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord. En de engel ging weg van haar."
- 4^e predicatie 1^e Kerstdag** **Lukas 2:1-4.** **26.**
"En het geschiedde in diezelfde dagen, dat er een gebod uitging van de Keizer Augustus, dat de gehele wereld beschreven zou worden. Deze eerste beschrijving geschiedde, als Cyrenius over Syrië stadhouders was. En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijn eigen stad. En Jozef ging ook op van Galiléa, uit de stad Nazareth, naar Judea, tot de stad Davids, die Bethlehem genaamd wordt, (omdat hij uit het huis en geslacht van David was);"
- 5e predicatie Kerst** **Lukas 2:13 en 14** **26.**
"En van stonde aan was er met de engel een menigte des hemelsen heirlegers, prijzende God en zeggende: Ere zij God in de hoogste [hemelen], en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen."
- 6^e predicatie** **Lukas 2:15-20** **33.**
"En het geschiedde, als de engelen van hen weggevaren waren naar de hemel, dat de herders tot elkander zeiden: Laat ons dan heengaan naar Bethlehem, en laat ons zien het woord, dat er geschied is, hetwelk de Heere ons heeft verkondigd. En zij kwamen met haast, en vonden Maria en Jozef, en het Kindeken liggende in de kribbe. En als zij Het gezien hadden, maakten zij alom bekend het woord, dat hun van dit Kindeken gezegd was. En allen, die het hoorden, verwonderden zich over hetgeen hun gezegd werd van de herders. Doch Maria bewaarde deze woorden alle te zamen, overleggende [die] in haar hart. En de herders keerden wederom, verheerlijkende en prijzende God over alles, wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was."

¹ Deze predicatie is niet weergegeven zoals in de 'zestal leerreden'. Maar deze predicatie is weergegeven zoals in de 'Keurstoffen' is afgedrukt. Er zitten wat verschillen in qua inhoud. De preek uit de Keurstoffen is uitgebreider en vollediger.

"Ik heb lief."

Wij lezen in 1 Korinthe 13 vs. 13, *het meeste van die is de liefde*, waar had de man dan van gesproken? Van geloof, hoop en liefde, het meeste van die drie was de liefde, wel Paulus is het geloof dan niet groot? Ja het is een grote genade, het is de staf om over de weg te gaan, het is het oog op de reis, het is de hand en de voet met welke naar de Heere lopen en Hem aangrijpen. Het geloof, zonder dat is 't onmogelijk God te behagen. Hoe is 't met de hoop? Die is het anker van onze ziel, dat is al haar blijdschap dat ze zulk een hoop op God hebben Rom. 12. Wel man Gods is dan de liefde nog meer, waarom is zo nog meer?

Eerst de liefde kan in God plaats hebben en 't geloof en de hoop niet, die kan in God geen plats hebben.

Ten 2^e omdat de liefde ons Gode gelijkvormig maakt, dan krijgen we een grote zweem naar God.

Ten 3^e, ze blijft als de andere weggaan, zij hebben mij allen verlaten zegt Paulus, maar gij hebt mij bijgestaan. Geloof en hoop hebben ons verlaten, maar de liefde blijft,

Ten 4^e de liefde is de proef en 't bewijs van geloof en hoop, als ze daarmee vergezelschaft gaat.

Ge weet elk wat liefde is, maar wat voor liefde oefent een kind Gods eerst tot haar vijanden? Ze zoeken het Woord van de Zaligmaker te betrachten, *hebt uwe vijanden lief*, zo ge groet die u groeten wat doet ge boven een ander.

Ten 2^e, zij hebben haar naasten, die zij nooit gekend hebben lief, Luk. 10. De Samaritaan ging de man, die daar op de weg lag verbinden.

Ten 3^e, in een vroom hart zit ook liefde tot de vrome, Hebr. 13:1, *dat de broederlijke liefde blijve*. Hieruit weten wij, zegt Johannes, dat wij uit de dood in 't leven zijn overgegaan, dat wij de broederen liefhebben.

Ten 4^e, zij hebben zulk een liefde tot degenen, die haar nabestaande, dat ze mochten behouden en zalig zijn, dat wenst de man voor de vrouw en de vrouw voor de man, de ouders voor de kinderen, zij hebben een zucht voor hun behoudenis, ach mijn verloren kind, Luk. 15, mocht het wederkeren met berouw, ach Absalom mijn zoon, was ik voor u gestorven, ach Ismaël, dat hij voor u leven mocht, zegt Abraham. Ach God, zeggen ze, dat Ge de God van mijn zaad ook wezen mocht.

Ten 5^e zij hebben zulk een liefde tot hun behoud, o zij slaan de hand aan het werk om hun zaligheid uit te werken, zij zijn niet traag in het benaerstigen, Rom. 12.

Ten 6^e, zij hebben liefde tot de middelen van hun behoud, hoe lief hebben ze de kerk en een hartelijke bediening, al de zaligmakende middelen. *Hoe lief heb ik Uw Woord, Uw Wet is al mijn vermaak ten ganse dag*, Ps. 119.

Ten 7^e, ze hebben zulk een liefde tot de Drie-enige God, tot elk Persoon in het bijzonder, tot God de Vader, tot de Middelaar, tot de Geest.

- Ze hebben zulk een liefde tot de Vader; hun hart gaat open, als ze het *onze Vader* met respect en liefde bidden. *Wij zijn Uw kinderen zeggen ze, zolang als wij inwonen, zullen wij tot U roepen, zijt Gij niet onze Vader.*
- Zij hebben zulk een liefde tot de Zoon, ze hebben meer liefde tot de Middelaar als vreze voor de hel, ik zou niet gaarne daarin lopen zeggen ze, die de Heere Jezus niet liefheeft is een vervloeking, Maranatha.
- Ze hebben liefde tot de Geest, o zij kunnen niet één dag zijn zonder Hem. Komt, Zuidewind, zeggen ze, doorwaait mij hart, zacht of hard, Hoogl. 5. *Uw vrijmoedige Geest die ondersteune mij.* Ze hebben niet alleen liefde tot elk Persoon, maar tot haar Goddelijk Wezen, dat verrukkensmachtige Wezen, Dat heb ik met mijn hart lief en ik

kan dat niet verzwijgen, in de 18^e Psalm: *Ik zal U met mijn hart liefhebben, Heere mijn sterkte*; zo was deze man bezig in zijn liefde, zegt hij, gij hebt gehoord mijn stemme en mijn smeking.

Tegenwoordig moeten wij de betuiging van eens Christens liefde bezien, daar 't eerste deeltje van dit vers er ons stof toe geeft, *ik heb lief*.

De Apostel Paulus zegt in 1 Tim. 1, wij zijn geen wetpredikers, die niet weten wat wij zeggen, of wat wij bevestigen. Wij hopen, dat wij ook geen psalmpredikers zijn, die niet weten wat wij zeggen of wat wij bevestigen.

Wij zullen u de inhoud van deze Psalm vertonen. Deze man zegt, ik verklaarde mijn liefde, hij geeft reden, ik smEEK U niet of U hoort me, in het 2^e vers, ik heb voorgenomen alle dagen te leven in de aanroeping van Uw Naam. Gaat het u dan altijd zo wel man, in 't 3^e vers?

Nee, hij was wel beklemd van zijn vijand. Augustinus zei eens, een zoekende ziel te zijn, is een omhelzende ziel te zijn van God, 't gaat met zulk een ziel gelijk met een ziek kind, wie heeft meer liefde van de ouders, als een ziek kind? Zo is 't met een ziel die in 't duister is. In 't 4^e vers hoe gedraagt hij in alle ontmoeting, hij zag dat de Heere een Ontfermer was, genadig en rechtvaardig.

Wat doet de Heere verder, Hij bewaard de eenvoudigen en Hij verlost ze, als ik uitgeteerd was. Wat doet de Heere? Hij werkt zo, dat ik moet zeggen, mijn ziel keert weer tot Uw rust, Hij heeft u gered van de dood, uw oog van tranen, Hij heeft ze opgedroogd.

In 't 9^e vers zegt hij zijn voornemen wat hij gaan doen zal, ik zal gaan wandelen voor het aangezicht des Heeren, ik zal de Heere gaan dienen. Hoe staat het met uw geloof, dat was in goeden doen, *ik heb geloofd en daarom sprak ik*, ik dacht het zal een goede uitslag hebben. Was 't altijd zo man?

Ach neen, in druk had ik wel ongeloof, ik was wel eens haastig, dan al weer gelovig in het 12^e vers, wat zal ik de Heere vergelden, ik weet de weldaden in geen orde te stellen, ik ken de getalen niet, zo kan ik ze in orde niet zo verhalen, ik zal de beker der verlossing opnemen en de Naam des Heeren aanroepen. Ja maar man, in uw benauwdheid hebt ge dan niet wat genoten, nu is 't beter met u, hebt ge uw belofte niet vergeten?

Neen zegt hij, mijn belofte zal ik de Heere betalen. Ja maar man, wilt ge zo, daar krijgt ge de dood wel van, dat het kome, *kostelijk is in de ogen des Heeren de dood Zijner gunstgenoten*, daar legt hij het op en hij legt er een eed op, *ik ben Uw knecht, ja zekerlijk, ik ben Uw knecht*. 't mag gaan zo 't wil. Wat nu man, ik zal eens gaan offeren in de voorhoven des Heeren en ik zal eens gaan betalen wat mijn lippen hebben geuit, ik mag wel lijden dat elk me daar aanziet, ik betuig dat ik alle eeuwen door altijd zeggen zal, 't is genade dat God aan mij gedaan heeft. *Halleluja, looft de Heere*, zonder dat, ik was als de rest, maar God heeft grote dingen aan mij gedaan.

Daar heb je zo 't beloop van de 116^e Psalm, zodat wij:

- I. Vooreerst tegenwoordig te bezien hebben, de man die hier dit alles vertoond is David. Al wordt hij niet genoemd, die een prent is van al Gods volk in al hun ondervindingen, ontmoetingen, reddingen, godvrucht.
- II. De verklaring van zijn liefde tot God.
- III. In wat gestalte hij Hem vond.

Eerst. David is de maker van deze Psalm en hij is een prent van al Gods volk, in alle eeuwen, in godsvrucht, in genade, in al zijn ontmoetingen,
ten 2^e de betuiging van zijn liefde,
ten 3^e in wat gestalte vond de man Hem.

I. Wat het eerste aangaat, ge zult zeggen, ge zegt dat zo al, maar het is Davids Psalm niet, hier staat het niet vooraan. Dat kan wel, als je Davids Psalmen ziet, daar hij vooraan staat, zult ge vinden uit de prediking, dat het dezelfde man is, daaruit wist Saul dat het Davids stem was, al zou 't bij nacht en bij donker (zijn). Is dat uw stem mijn zoon, zegt hij. Zo is 't tegenwoordig nog, zo iemand een boek schrijft, al staat er geen naam in, als hij er meer geschreven heeft, men gelijkt het bij de anderen en men zegt, die is er de schrijver van, die andere daar zijn naam in staat. Dan was 't eens, in ben Uw knecht, ik kies U. Was hij in ellende geweest, dan had hij grote genade, dan grote verdrukking, dan redding, dan had hij de voorhoven des Heeren lief, hier heb je de prent van een godvruchtige ziel, in zijn wandel door de wereld naar de Hemel.

Hoe vindt gij u hier David? *ik heb lief*. Wie heeft hij lief, wat is de liefde? Van der jeugd was hij een herder der schapen, 1 Sam. 16 en 17, hij was daarmee bezig, zijn vader vertrouwde hem ze toe, daarna werd hij koning op de troon, behalve dat, zo was hij ook een groot profeet in de kerk, uitermate het geestelijk stuk van het woord bij het woord gevoegd, dat tot nut is. Zijn wij ziek, zijn wij verlegen, daar is een Psalm voor ons, kunt ge niet bidden, daar is een Psalm, men neemt uit dat Boek 't een of het andere, men verkwikt en men versterkt er zich mee, vromen die in de liefde Gods staat, mijn hart zit er in, 't is een man, zegt God, die Mijn hart heeft, hij had wel grote verdorvenheden, maar hij had ook grote genade. Wat zei nu die man, *ik heb lief*. Wie twijfelt daaraan dat hij lief had, hij had Jonathan lief, hij was een metgezel van allen die God vrezden, maar daar wilde die man niet wezen, ik heb het grootste en waardigste voorwerp in 't oog, is Hij dan geen Naam waard, wacht ik zal Hem haast noemen, 't is de Heere dat is Zijn Gedenknaam.

Ik denk er aan, hoe Hem alle dingen onderworpen zijn, dan zal Hij Zijn Middelaarsambt neerleggen, 't is de Heere die 't vertrouwen is van al de einden der aarde, Hij is ook de getrouwe in 't vervullen van al Zijn beloften, van al de dreigementen en al de voorzeggingen, die Heere daar is mijn hart op verslingerd, in liefde. Daar hebt ge de man en het voorwerp van zijn liefde, zonder liefde is niemand van ons, al is 't dat er niemand zonder liefde is, zo kunnen wij beter de liefde voelen als zeggen, zo is het in 't lichamelijke, zo is het in 't Goddelijke, ze is beter te ondervinden als uit te spreken en spreken moeten wij.

1. Weet ge welke de eerste daad is van liefde tot de Heere, zij gaan dikwijls met het oog van haar ziel naar boven en zij bezien dat bevallige schoon, dat verrukkensmachtige Wezen, ze zetten hun verstand vast en vestigen hun ogen en zij kunnen niet terugzien. Zij bezien dat wezen in de natuur, in de Schriftuur, in de genade, in het aangezicht van Christus, zij zien dat die Heere is eeuwig, eenvoudig, onveranderlijk, volmaakt, alwetend, heilig, rechtvaardig, rijk van verdraagzaamheid, goedheid, genade, ze staat zo voor dat Wezen en zegt: lieve Heere ik kan U niet zien, of mijn liefde wordt ontstoken, ik raak mijn hart kwijt, daar is geen God behalve U, ik stel de Heere gedurig voor, als ik U zie dan ben ik blijde, dat er een eeuwigheid is om U lief te hebben, Gij hebt mij in liefde voorgedaan, maar ik zal U in liefde volgen. Daar ligt Paulus ons toe, tot de Koning der Koningen en de Heere der Heeren, zegt hij, de alleen zaligen en alleen wijzen en alleen machtigen God, die alleen onsterfelijkheid bewoond, die geen mensen ooit gezien heeft; daar was Job in bezig, *wie zal tot de volmaaktheid tot de Almachtige vinden, hoe is Zijn Naam* zeide Job *of de Naam Zijns Zoons, zo gij het weet*. Daar zit ze en zucht en zegt, Heere, was ik duizendmaal wijder van begrip, ik zou 't met U al vervullen.

2. Ten 2e krijgen ze zodanig een achting voor de Heere, het is er mee gelijk met de zon, nu die schijnt al de sterren door, zo is 't met één die God zo beziet, al de zienlijke dingen ziet ze niet, vader, moeder, nevens God is 't al te licht, die verlaat ze, gij weegt het al over, Ps. 73. *Wie heb ik nevens U in de Hemel, nevens U lust mij niets op aarde*, dat al is maar een gedaante, gij zijt dobben in wezen, zulk een hart bekijkt heel de wereld;

3. Ten 3^e, dan gaat haar begeerte en verlangen naar God, ik kan 't niet harden zegt ze, Gij dient de mijne te zijn, ik diende U te beminnen *als een hert schreeuwt naar verse wateren, alzo schreeuwt mijn ziel naar God*.

II. Dat verlangende hart is nergens mee tevreden, als met God, 't hele zalig Wezen, in Zijn Personen. Die begeerte zet haar aan tot het gebruik van die middelen.

1. Eerst beschouwd ze dat zalig Wezen,

2. Ten 2^e krijgt ze er achting voor en

3. Ten 3^e krijgt ze een sterke begeerte naar God, Ps. 63, *O God, Gij zijt mijn God, ik zoek U in de dageraad, mijn ziel dorst naar God, mijn vlees verlangt naar U, met mijn ziel heb ik U begeert in de nacht*, in de donkeren nacht blijft dat nog het grootste woord. Word ik wakker dan ben ik nog bij U.

4. De 4^e daad is, ik kan geen uitstel dragen, ik heb U zo lief, dat ik geen vervreemding kan dragen, ik kan geen gemis dragen, Uw ontmoetingen zijn mij zo lief. Ge hebt mijn ziel lieflijk omhelst, 't is ermee gelijk Ammon met Thamar zijn zuster. Gij koningskind, zei Jonachab, hoe ben je zo mager. Zo is 't dan ook, ach ik kan mijn liefde niet tonen aan God.

5. Ten 5^e, als zij het Woord lezen of horen, het is een moedgevend Woord, of daar is iemand die zegt naar het Woord, geeft de moed niet verloren, me dunkt, zegt ze, als ik die hoop mag hebben, dat ik God liefheb, ik zou mijn ziel wel aanspreken en zeggen: *Wat buigt gij u neder o mijn ziel*; als ik dat mag hopen, dat ik U liefheb, dan raak ik tot stilte en tot kalmte, en ik zou tot mijn hart wel zeggen, wees zo neerslachtig niet, daar is hoop dezen aangaande;

6. De 6^e daad is, als ik dat geluk mag hebben, dat ik mij stelle in de tegenwoordigheid van God en dat ik mag zeggen met tranen op mijn wangen, ik heb U lief, ik kan 't niet zeggen wat een genoeg ik daarin heb, ik ben zo voldaan, dat ik niet meer van node heb, Ps. 73, 't is genoeg, ik ben met U verkwikt, nu moet het hier niet anders wezen;

7. De 7^e daad is, wat moet ik doen om U te behagen, is er iets dat ik U kan geven, eis het maar, Uw knecht, Uw dienstmaagd is bereid, ik zal U zoeken te behagen, terwijl ik in- en uitwone 2 Kor. 5. *Ik ben Uw knecht*, had ik iets om U te geven beter als mijzelf, ik gaf het U. Daar is heel mijn hart, mijn consciëntie, mijn achting, mijn liefde, *ik zal U lieven en dienen eendrachtig*, in de 18^e Psalm in de voorrede van 't gezang;

8. De 8^e daad is, nu kan ik 't niet dragen als ik verkouden zou, dan ge zoudt zeggen waar is uw eerste liefde, de liefde van uw opdracht, ben Ik dan niet meer lief en waard bij u, wat heb Ik u gedaan, dat ge Mij nu zo makkelijk missen kunt, dat kan ik niet dragen, zegt ze, als ik koud wordt in liefde, dan klopt mijn hart, 't is er bang en gejaagd over. Gaat eens uw vorige wegen door, hoe kwaamt ge dat uit te richten, hoe vurig was ze toen in uw ondertrouwen, hoe bedroeft over uw zonden, ge waakt tegen uw feilen, nu moet ik zeggen, eer ik gekastijd werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik Uw gebod, daarop komen dan beloften, dan is 't ik ben Uw knecht, doorboort me de oren aan de posten, in 't midden van 't geestelijk Jeruzalem.

Dat is nu de man en wien Hij liefhad.

Wat was nu die liefde tot de Heere?

Gij hebt uw gelijken niet, mijn oog is op U geslagen, mijn begeerte is tot de Heere, ik kan geen uitstel lijden. Heere ik kwijn, ik word mager in mijn hart om U, ik verkwik als ik mag hopen dat Ge mijn God zijt, Heere als ik klaar licht heb dat Ge mijne zijt, dan heb ik niets

meer van node, Heere ik geef mijzelf en al het mijne aan U, daar is mijn hart en als mijn eerste liefde verkoelt, wilt het dan toch reformeren.

III. Ge zult zeggen uw derde stuk, wat was de gestalte Davids, in wat gestalte vond hij Hem, als hij dat zei?

1. Eerst, heel eenvoudig, zulk een mens heeft niet veel beslag. Biléam wat een opblazer was hij van dit, maar David had dat lief, die hij zo begeerde, als ge dat weten wilt lees dan het 6e vers, de Heere behoedt de eenvoudigen;

2. Ten tweede hij was vol van liefde, een mens vol van liefde, kan 't altemet wat inhouden, maar dan is 't met die liefde, gelijk met een sterk vocht in een fles, 't wil er al boven uit met gedruis, wordt het te vast toegestopt het berst, zo is 't met een vol mens, hij moet de waarheid eens spreken, hij zegt spreekt de waarheid, ik lieg niet, mijn consciëntie mij medegetuigenis gevende;

3. Ten 3^e ik ben zo blijde dat ik U liefheb, daar ligt de band in de verklaring, ge kunt er mij op vatten, als ik iets doe, ge kunt er mij op toetsen en zeggen, man daar is uw woord, tegelijk ik spreek het uit, zegt ze, ik heb U lief, ge kunt er mij altijd op vatten.

4. Nog eens ten 4^e ik zeg het onder Uw alziend oog, 't mag gaan zo 't gaat. Wel man het gaat je hier beter als op het 3^e en 4^e vers, daar was je zo donker, na een nare nacht komt dan al weer een morgen. Van uw bloeien in een duistere ziel had hij geen rust, voor hij weer kon zeggen, de Heere heeft aan u welgedaan, in zulk een gestalte was hij zo gesteld, raakt hij in 't donkere dan zegt God, zal 't weer veranderen, Hij zal mij tot Hem doen wederkeren.

TOEPASSING

Daar hebt ge die uitdrukking, gij die het hoort en ik die het gesproken hebt, hebben wij 't ook kunnen zeggen, hebben wij het van onszelven in het eenzame in waarheid gezegd, daar heb ik en gij gelegenheid toe gehad in de morgen, als God ons in de grazige weiden van Zijn liefde leidde, die alle kennis te boven gaat. Zo ge van uw leven in die liefde geleidt zijt, in die tijd of na dien tijd, daar hebben wij in ons gebed een weinig van gemeld tot eer van God.

Wegens die liefde zegt God, trok Ik u met goedertierenheid, volgens die liefde stelde Ik die zaak in handen van een Middelaar, volgens die liefde zeide Hij, Ik zal voor mijn uitverkoren kind zorgen, daar zijn hoogten en diepten in.

Paulus stond er voor stil, die in de derden Hemel was opgeklommen geweest, die riep uit: *o diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods*. Daar stond een groter voor stil, de Middelaar Zelf, *alzo lief*, zegt Hij, *heeft God de wereld gehad*. Geef Ik u eens een slag uit liefde, Ik geef u ook een Middelaar. Vanmorgen kond ge zeggen Die Zichzelfen voor mij heeft overgeven, de ziel dat beseffende en daarvoor stil staande, denkende, zijt Ge mijn God in Christus, mijn verzoenende God en zou ik niet eens zeggen ik heb U lief.

Hebt ge in uw leven wel iemand gekend zonder liefde, daar is niemand zonder liefde en tot wien hebt ge liefde, is 't maar tot uzelfen, dat is een teken van de boze tijden! De mensen zouden zijn meer liefhebbers van zichzelf en al wie u daar hinderlijk in is, daar wordt ge toornig op, zijt ge een liefhebber van uw wellusten, of God zegt dat het een vijandschap Gods is, het helpt niet, uw mond spreekt er van, uw hand grijpt er naar, uw voet loopt er naar, of God zegt, *hebt de wereld niet lief*, nog erger, ge hebt liefde tot de zonde, het heeft al zijn betrachter, wat voor kwaaddoeners het zijn.

Vandaag hebt ge het verbond gemaakt en in een dag of acht, zult ge weer de ijdelheden waarnemen en dat gaat weer een week of drie zijn gang. Nog eens, hebt ge een geveinsde liefde? Wat zal dat schrikkelijk zijn, als je geen liefde hebt, waarom zeg je het dan?

Ge zult zeggen, zegt dat immers niet, ik heb weleens gezegd, ik heb de Heere lief, wilt ge er een blijkje van hebben dat niet feilt.

1. Eerst ik ken of heb God niet lief, als ik er aan denk dat het mij niet zoet en aangenaam is. Ge kunt geen liefde ergens toe hebben waar ge niet aan denkt. Kunt ge God gemakkelijk uit uw gedachten stellen, dan hebt ge Hem niet lief, als ge Hem recht lief hebt zult ge niet kunnen gaan of staan zonder Hem en aan Hem te denken;
2. Ten 2^e ge zult zo gaarne van hem horen spreken en van Zijn grote daden heeft iemand een tong als de pen van eens vaardigen schrijver. Ge hoort het zo gaarne als er tot eer van God gesproken wordt.
3. Ten 3^e ge spreekt er zelf van, uw hart en mond is als een fontein, ik zeg mijn gedichten uit van enen koning Ps. 45. Zij hebben de Koning in Zijne schoonheid gezien, zij weten, wat en wie God is en wat Hij worden wil voor een zondaar, hunne lippen storten overvloediglijk wetenschap uit.
4. Ten 4^e als zij die Goddelijke liefde niet gevoelen, zij kennen geen droefheid in de wereld die zo groot is, als daarover dat ze de Heere niet vinden, onder bidden, lezen, aan 't avondmaal. Ach zeggen ze, de Heere is weg, ik ben zo gesloten. 't Is gelijk met iemand die in 't bewind is, hij moet Hem toespreken en daar is geen toegang, dan is zo een ontstelt, zo ook, dan is 't: ik zocht Hem maar ik vond Hem niet. Als dat zo is, wat zijn ze dan ontstelt.
5. Ten 5^e niets hebben ze liever als dat ze kunnen zeggen; toen ik een weinigje van hen weggegaan was, vond ik Hem, ik ging Zijn liefde melden en de Koning was bij mij.
6. Nog eens ten 6^e, zijn ze niet alleen zo blijde als de Heere nabij hen is, maar als er geen duisternis is, als hun deel aan God klaar is, als 't al zo effen is, dan wordt hun liefde werkzaam, ze begeven zich eens tot bidden, tot lezen, tot horen, ze gaan eens door de wijken der straten, ze betuigen eens voor God, ze leggen hun hart eens voor Hem open, ze gaan eens naar het vrome volk en spreken eens van hun liefde tot God.
7. Nog eens, als iemand God lief heeft in 't bijzonder, scheiden ze uit de liefde Gods om niet, om geen waarom, noch schepsel, noch om man, noch om vrouw, ze zullen alles verlaten, zelfs tot hun ouders toe, dat is geen disrespect als ge ziet dat daar een dochter uit haars vaders huis gaat en ze kleeft de man aan, zo verlaten zij het al en ze kleven God aan.
De markies als hij te... kwam, onder de predicatie van de geleerden Martyr, daardoor kreeg hij ongunst bij de groten, maar dat alles heeft hij kunnen dragen, 't zwaarste van alles was, hij had een aangename huisvrouw en aangename kinderen, die zouden naar hem toe (gaan), ik meende dat hij toen in Geneve was, maar dat ging wat om, de ene viel hem om de voeten en de andere om het middel, de vrouw om de hals. 't Was of mijn ziel gestrengeld werd, wegens de aanspraak van mijn vrouw en van mijn lieve kinderen. Ik zeide: houd op, ik mag om u van God niet afblijven, het is geen liefdeloosheid omtrent u en zo ontdeed hij zich.
Daar was een oud godvruchtig man, die zei als mijn vader op de weg lag, en mijn moeder aan mijn hals hing, ik zou om de liefde tot God over mijn vader zoeken heen te stappen en de armen van mijn moeder zoeken los te maken. Dan gaat de liefde Gods bovenal.
8. Nog eens, daar is niets te zwaar voor die lief heeft. Jacob diende zeven jaar om Rachel en die dienst was hem niet te zwaar. Zo zegt een kind Gods, God bovenal, noch hoogte, noch diepte zal mij kunnen scheiden van Uw liefde. Job nu het zo gaat kleef je nog aan uw oprechtheid? Ja dat is liefde, ze scheid niet uit. Om God wil ik dragen al wat zwaar is. Wanneer die oude discipel van de geliefden Johannes gedragen werd met zwaard en galg, toen werd hij, die een oud man was van de wagen gesmeten, als een onwaardig stuk vlees. Ach zei hij, om de liefde des Heeren wil ik het al dragen, ik heb 86 jaar de Heere lief gehad en zou ik Hem dan nu niet liefhebben.

Bij uw vertrek; wat zegt ge, hebt ge de Heere lief? Wat zegt ge? Het komt hier op geen woorden, maar op daden aan, dit zal hij ondervonden hebben, dat hij zich in 't eenzame als gesteld zal hebben en gezegd: laat ik eens zien waar de liefde Gods in bestaat, als zij de daden van de liefde Gods ingezien hebben, legt ze zichzelf nevens al die liefdedaden, zij neemt er

tijd toe, dan gaat zij aan 't verklaren als zij ze bekeken heeft, dan zegt ze: wees niet te snel met uwen mond.

Als zij behoorlijk tijd genomen heeft, wat zegt ze dan? Ik heb God lief en opdat het toch wel ernstig zijn zou, zegt ze: verbeeld u dat de Heere Jezus aan de rechterhand van u staat en tot u zei Simon Jonas zoon hebt gij Mij lief, wat is nu uw antwoord? *Ge weet alle dingen, ge weet dat ik U liefheb.*

Is het u gebeurt? Bewaar u in die liefde. God richtte uwe harten tot die liefde, 2 Thess. 3:5, en in de zendbrief Judas wat hebt ge van Hem te wachten, als dat hij U alle dingen zal doen medewerken te goede, Rom. 8. Ps. 145. God bewaart ze allen die Hem liefhebben, wat zal God aan u doen? Dat weet ik noch gij, wat ons al ontmoeten zal op de wegen in de eeuwigheid, dat in het hart niet is opgeklommen.

De oude apostel Johannes als hij niet meer spreken kon, zo liet hij zich met een stoel in de vergadering brengen en zei niet anders als: *kinders hebt toch God lief.*

Wij mogen ook zo zeggen, wij zijn ook op ons einde, hebt toch God lief ten alle tijd. Ge zult uw loon hebben, Hij zal u ook liefhebben; voegt bij uw liefde verlangen naar de onmiddellijke genieting Gods. De liefde zal blijven, zo van God tot ons als van u tot God.

Ken je dat? Dankt de Heere, wees blijde.

De Heere zegene al dit gesprokene aan ons en aan ulieden tot Zijn eer, om Zijns Naams wille. Amen.

Gepredikt op Zondag 15 juli 1730 des namiddags in de Nieuwe kerk te Middelburg.

Tweede predicatie over Jeremia 25:3

" Van het dertiende jaar van Josia, de zoon van Amon, de koning van Juda, tot op dezen dag toe (dit is het drie en twintigste jaar) is het woord des HEEREN tot mij geschied; en ik heb tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt niet gehoord."

Wij lezen in de 103e Psalm vers 1 en 2: *Looft de Heere, mijn ziel en al wat binnen in mij is, Zijn Heiligen Naam, Looft de Heere mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden.* Onder al het kostelijke van de krachten der ziel, is in 't bijzonder als een parel aan een kroon, het geheugen. Zonder geheugen leeft er geen een mens. Die geen sterke memorie heeft in het goede, die heeft wel een sterke in het kwade en die geen kloek geheugen heeft in 't kwade, die heeft er wel een in 't goede. Het geheugen is de griffier van de ziel, daar is geen vlugger schrijver die zo gauw schrijven kan, als het geheugen. Eer dat een vlugge schrijver, al was hij nog zo vlug ter pen, zijn pen gereed heeft, zo heeft het geheugen al een hele reeks aangetekend. Het geheugen is de koffer en de kast van de ziel, zij is eveneens als de gouden kruik, daar het manna in verborgen was. Gij zult zeggen, hoe gaat ze open, die kast? Welke is de sleutel? Dat zijn de meditatiën. De memorie daar is alles in, de meditatiën doen die koffer en kast open en zij brengt uit die kast dat daarin gesloten ligt, door een nauwe overdenking. Die nauwe overdenking is als het gehemelte in de mond, die proeft de zoetigheid van wat in de memorie opgesloten is, zij haalt er de stukken uit.

Gij zult misschien vragen, wat denkt die memorie?

Deze dingen:

1. Ten eerste, zij denkt aan God, Prediker 12: *Gedenkt aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap;*
2. Ten tweede, zij denkt wat God aan de mens gedaan heeft, Prediker 7: *God heeft de mens recht geschapen.* Zij denken hoe God de mens recht gemaakt heeft; dan denken ze, hoe dat de mens gevallen is, gedenkt vanwaar gij uitgevallen zijt.
3. Ten derde, Weet gij wat zij nog overdenken? Zij merken op al de gevallen, die haar in de loop van haar leven ontmoet zijn, Toen de kinderen Israëls uit Egypte trokken, zei God, Ex 13:3: *Gedenkt aan denzelven dag,* enz. Zo gedenken Gods kinderen aan die wegen, die zij in de woestijn al bewandeld hebben, wat al zoet en bitter zij daarin ondervonden hebben.
4. Ten vierde. Zij gedenken ook aan de tijd des Godsdienst, dat God die ingesteld heeft; *gedenkt des sabbatdaags,* zei God in het vierde gebod.
5. Ten vijfde. Bijzonder denken ze aan het uur van haar bekering, wanneer dat zij die kregen; als zij een kind in jaren waren, of een jongeling, als zij tot jaren van onderscheid gekomen waren, of in de mannelijke jaren, Eféze 2:11, 12.
6. Ten zesde. Zij gedenken, dat zij eertijds vreemdelingen waren van de verbonden der belofte, zonder God en Christus in de wereld.
7. Ten zevende. Zij gedenken aan de tijd die God haar gegeven heeft om haar te bekeren. In de eerste wereld hadden ze 120 jaar tijd, God heeft de kinderen Israëls 40 jaar tijd in de woestijn gedragen en in Lukas 13, daar zocht de Heere 3 jaar vrucht aan de boom.
8. Ten achtste. Zij denken ook aan de dienaren, die God haar gegeven heeft, hoelang dat zij die gehad hebben. God haalt het ook op, gedenkt er aan zegt God, hoe dat Ik Mozes, Aäron en Mirjam voor uw aangezicht gegeven heb, Micha 4, 5. En gelijk er God eraan denkt zo denken er Gods knechten ook aan. Zij halen 't ook weleens op, wanneer God ze gezonden heeft en hoelang dat Hij ze gezonden heeft en hoelang dat zij onder het volk gewerkt hebben. Men duidt het niet kwalijk dat een mens zijn geboortedag gedenkt, men duidt het niet kwalijk als iemand zijn trouwdag gedenkt, men duidt het niet kwalijk, dat een koning de dag van zijn kroning gedenkt, kan 't dan wel kwalijk gedeut worden, dat een predikant eens gedenkt aan de dag van zijn zending tot het volk, daar God hem toegeroepen en bewogen heeft, om te

komen? Dat zouden wij heden, tot roem van Zijn Naam doen. De profeet Jeremia gaat er ons in voor, in dit derde vers, daar wij rare (zeldzame) en zoete stukjes in vinden zullen tot verkwikking, zo gij aandachtig wilt zijn.

Wij hebben daarin te bezien:

- I. Ten eerste, de tijd van des profeets zending; hij werd van God gezonden in het 13^e jaar, Josia des zoons Amos, des konings van Juda.
- II. Ten tweede, de gemeente die hij kreeg, het was het ganse volk van Juda.
- III. Ten derde, wat was de stof van zijn predicatie, die hij de gemeente voorhield? Het Woord des Heeren was tot hem geschied.
- IV. Ten vierde de naarstigheit en trouw van de profeet: En Ik heb tot u gesproken, vroeg op zijnde en sprekende.
- V. Ten vijfde, de tijd van zijn dienst; hoe een lange reeks van jaren, dat het geduurd had, tot op dezen dag toe, dit is het 23^e jaar.
- VI. Ten zesde, de onvruchtbaarheid van zijn dienst: maar gij hebt niet gehoord;
- VII. De reden die de profeet heeft om dat eens te zeggen.

I. Wat het eerste aangaat, wanneer werd de profeet predikant?

A. Als gij ziet op zijn jaren zeer vroeg, hij was nog zeer jong. Sommige tekenen aan, dat hij maar 12 jaren oud was, toen hij profeet werd. Daarom zegt hij, Jer. 1:6 Ach Heere HEERE, ziet kan niet spreken, want ik ben jong. De Heere Jezus was 12 jaren oud, als hij onder de leraars zat, om hen te onderwijzen, Lukas 2. Zo zeggen ze dat deze profeet ook vanaf zijn twaalfde jaar van God gezonden was. Anderen tekenen aan, dat hij op zijn hoogst 15 jaren oud was; en hij is 40 jaar profeet geweest, die 15 jaar bij die 40, zo is hij dan 55 jaar geweest als Jeruzalem verwoest is geworden. Toen heeft hij daar moeten sukkelen en hij is er gestorven. Dat is zijn leeftijd.

B. Maar onder wiens leeftijd is hij profeet geweest? 't Was in het 13^e jaar van Josia, die treffelijke koning! 2 Kron. 34 en 35, daar kunt gij de historie lezen van die groten reformateur, die zulk een week hart bezat. Hij bezat elks hart. 't Was gelijk toen wij onzen eersten prins kwijt waren, elk schreide over dezen koning, ook het hele rijk schreide, 't was al in rouw. 2 Kron. 35:25: Al die maar dichten kon, maakte er een gedicht op, zelfs ook dezen teerhartige profeet. Gij kunt eens denken hoe bewegelijk het wel geweest is; dat deze profeet de kunst wel verstond, dat kunt gij zien in de Klaagliederen. Deze Josia was 8 jaar oud als hij koning werd en hij regeerde 34 jaar. Onze Jeremia heeft 18 jaar onder die koning geprofeteerd. 't Is een schone tijd! 't Was de zoon van Amos. De vader was vrij slechter dan hij, dat kunt gij lezen in 2 Kron. 33, 't was een goddeloos koning die de schuld zeer vermenigvuldigde. Ziet gij 't wel dat de natuur de genade niet kan beletten? Een goddeloze opvoeding kan de genade niet hinderen, als God die werkt. Deze profeet heeft in 't begin van zijn bediening, 18 jaar lang, een vrolijken tijd gehad, onder zo vromen koning en toen de koning dood was, zo stierf ook de profeet Jesaja, die hem zulk een trouwe hulp was. En toen moest hij nog onder 4 koningen profeteren, namelijk Joachas, Jojakim, Jojachim en Zedekia. Dit alles kunt gij lezen in 2 Kron. 36. Dit is de tijd van zijn zending en de tijd dat hij bevestigd is in zijn dienst.

II. Gij zult zeggen wat gemeente kreeg hij? Was het ergens een dorp of vlek? Of slechte plaats? Was hij als een Jona die naar Ninevé moest? Of was het op de straten van Askelon, of Gad onder de onbesnedenen, onder een volk dat zwaar van spraak was? Ach neen. Wat gemeente kreeg hij dan? 't Was een aanzienlijke gemeente, hij kreeg een heel volk, al de dorpen en steden, zelfs de hoofdstad, daar des konings zetel was, het hele koninkrijk van Juda. Zij zeiden tegen de leviet die Micha had, *is het niet beter dat gij priester zijt van een gehele*

stam, als van een huisgezin, Richt. 18:19. Zo was 't met deze profeet ook, hij kreeg een aanzienlijke standplaats. Hij moest voor koningen, voor oversten, voor wereldlijken als kerkelijken spreken, hij kon zeggen, ik heb een gemeente die uit de vaderen is. God zei: Ik heb een wijngaard, op een vetten heuvel, Jes. 5:1

III. Wat was nu de inhoud van des profeets predicatie? Het was het Woord des HEEREN. Gij zult spreken zegt God, dat Ik u geven zal te spreken, gij zult niet verschonen, al is het te Anathoth, gij zult openbaar voor de dag komen.

Men zou mogen denken, hoe aangenaam en liefelijk zullen de voeten van zo een profeet op de bergen geweest zijn? Men zou denken, zij zullen hem ontvangen, als een engel Gods, ja als Christus Jezus Zelf, temeer als gij denkt aan die heerlijke stof die hij onder hen gepredikt heeft.

1. Eerst. 't Was zulk een schonen en oude stof, die heel de eerste wereld door al gepredikt was en die ook in de tweede wereld gepredikt zal worden, tot op het oordeel toe

2. Ten tweede. Het was een stof die zo nodig is, die niemand missen kan, of zo hij sterft zonder dezelve, zo is hij in de hel.

3. Ten derde. 't Was ook een stof die zeer nuttig was, die ze bezaten 't hun tijdelijk en eeuwig welgaan.

4. Ten vierde. 't Was een stof waarin al de profeten overeenstemden, hij preekte zijn eigen inbeelding niet. 't Is zo zoet dat de predikanten, in een stof te verhandelen eenparig zijn,

5. Ten vijfde. Het was een stof die Goddelijk was, 't was het Woord des Heeren. Hij kon zeggen: de Heere heeft het mij belast, het was een studie die hij van de Hemel kreeg, hetzij in een gezicht of in een droom of door een drijving des Geestes of door een aanspraak van mensen. Zijn predicatie was geen studie of uitvinding van mensen.

Ziet, ziet zegt hij, ik heb mijn commissie van Hogerhand, die mij tegenstaat die mag het doen, maar hij staat God tegen. Ik wilde altemet zwijgen, maar ik kan niet, ik moet zeggen: Gij hebt mij overmocht.

Ziet dan toe dat gij Dien Die spreekt niet verwerpt, zo verwerpt gij Hem, en dan zult gij:

1. Eerst een grote zonden doen, dan zult gij handelen als Farao, die zeide: *Wie is de HEERE, Wiens stem ik gehoorzamen zoude*, Ex. 5:2, of als die goddelozen, waarvan men leest Job 21:12, *nochtans zeggen zij tot God, wijkt van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust.*

2. Ten tweede. Het zal u schande wezen, men zal dan van u moeten zeggen: *Dit is het volk dat niet horen wil naar de stem des Heeren zijns Gods!* Jer. 7:28

3. Ten derde. Het is zo gevaarlijk, want dan zijt gij in gevaar, dat God naar u ook niet horen zal, als gij in de benauwdheid tot Hem roept, gelijk er staat in Zach. 6:14, *Daarom is het geschied, gelijk als Hij groepen had, doch zij niet gehoord hadden, alzo riepen zij ook, maar Ik hoorde niet, zegt de HEERE der Heirscharen.* En Spreuk 1:24-28, zegt de Heere: *Ik zal dan in uw verderf lachen en spotten als uw vreeze komt.*

4. Ten vierde. het is zo schadelijk, want dan zullen al die vloeken over u komen, die de Heere over de verachters van Zijn Woord bedreigt heeft. En inzonderheid toont de profeet in het 8^e vers en vervolgens wat schade dat hun zou overkomen, daar zouden vreemde gasten komen en zij zouden 70 jaar moeten sukkelen en dan nog afwachten de schrikkelijkheid van haar vijanden.

Gij zult zeggen: houdt ons toch niet langer op, ge spreekt zoal van buiten om, zegt ons wat was de stof? Dat kunt gij lezen in het 5^e en 6^e vers: *Bekeert u van uw boze wegen en woont in 't land dat God uw vaderen gegeven heeft, wandelt andere goden niet na, om God tot toorn te verwekken, door 't werk uwer handen.* Dat was zijn predicatie. Komt af van de zondige weg en komt over op de weg der deugd, zonder u lang te beraden, oprecht, gewillig, standvastig, ja

laten er bij u geen andere goden voor Gods aangezicht zijn, opdat God Zich niet vertoort over het werk uwer handen.

IV. Gij zult misschien in uw hart denken, kwam de profeet niet te laat? Was hij wel trouw en ijverig genoeg? Dat zegt de man, hij spreekt zijn hart vrij uit, *ik heb tot u gesproken, vroeg op zijnde.*

Daar wordt in de Bijbel gezegd dat God Zelf vroeg op is. Vroeg op zijnde zegt God, heb Ik gezonden al Mijn knechten de profeten, Jer. 7:13, 24 en 11:7. Dan wordt er in de Bijbel gezegd dat de predikanten vroeg op zijn, gelijk in onze tekst en het volgende 4^e vers. Wat willen allebei die spreekwijzen zeggen?

A. Dat God vroeg op is, dat is te zeggen, zo wakker als Gods volk begon te zondigen, meteen zond God hun een profeet om ze te stuiten, met dat er brand is, zoekt men die te blussen; gelijk als een vader zijn kind dat in 't verderf zou lopen, hij zoekt het meteen te stuiten. Zo doet God, Hij zendt Zijn profeten, met dat ze beginnen te zondigen, als het herstel nog mogelijk en makkelijk was, evenals een chirurgijn, hij komt meteen als de arm of het been gebroken is, terwijl het nog gemakkelijk is om in te zetten. God deed 't als de vervallen staat en kerk nog mogelijk was om te herstellen.

B. Gij zult zeggen, wat wilt het nu van de profeet zeggen?

1. Eerst, zo wakker als God hem predikant gemaakt had, hij aarzelde niet, hij nam zijn oude uitvlucht niet meer, met te zeggen: Ach Heere HEERE, ziet, ik kan niet spreken, want ik ben jong, Jer. 2:6, of als Mozes: Ach Heere! Zend doch door de hand desgenen die Gij zoudt zenden, Ex. 4:13. Ook zocht hij niet te vluchten van voor het aangezicht des Heeren, gelijk Jona, Jona 1:3. Maar hij zeide: ik ben Uw knecht, ik wilde mij nog weleens bemoeien om niet te spreken, maar dan werd het Woord Gods als een vuur in mijn beenderen,

2. Ten tweede, de profeet was vroeg op, hij was niet lui, noch traag. Gij hebt het gezien, wil hij zeggen, zolang als gij mij gekend hebt, hoe dat ik mijn hart op de kudde gesteld heb, ik werd niet moe.

3. Ten derde is het te zeggen, ik proefde het op allerlei wijze met u, of het u tot bekering mocht wezen, ik zuchtte, ik schreide, ik sloeg in mijn handen, ik stampte met mijn voeten, dan was ik eens een zoon des donders, dan was ik eens een zoon der vertroosting. Ik wierp het net aan weerszijden, om te zien of ik u vangen kon, ik heb het op alle wijzen geprobeerd, om God in uw hart te krijgen en om u tot God te brengen.

V. Nu mocht men denken, wel gelukkig volk, die z'n predikant hebben, maar zo één is men dikwijls ras kwijt door beroeping naar een andere plaats of door de dood; of zij worden door ziekte of andere toevallen onbruikbaar gemaakt. Johannes was een brandende en lichtende kaars, maar 't was voor een tijd, *gij hebt u een kleinen tijd in zijn licht willen verheugen*, Joh. 3:35. De Heere Jezus was de Zon der Gerechtigheid, doch 't was maar voor drie en een half jaar, dat zij Hem tot hun Leraar hadden. Goede predikanten krijgen dikwijls arendsvleugelen, Jesaja 30:20, 31. *Maar uw leraars zullen niet als met arendsvleugelen wegvliegen, maar uwe ogen zullen uw leraars zien*, dat was de tekst waarmee mijn zalige oom over 23 jaren mij en mijn zalige collega D. van Strijen bevestigd heeft.

Zo was het met deze profeet ook, hij ging niet weg, hij wilde er niet af. Hoelang had hij er geweest? Een goede reeks van jaren tot dezen dag. Wat dag? Het was 23 jaar of dat loopt, of dat reeds vervuld is en geëindigd. Wij hebben elkander geen uren of dagen, of weken, of maanden gekend, 't is geen korte tijd dat ik uw profeet en gij mijn gemeente geweest zijt.

Nee mijn volk, wil de profeet zeggen, het is 23 jaar, dat God mij tot u gezonden heeft. Gij hebt gezien mijn leer en wijze van doen, mijn trouw en liefde. Gij hebt kunnen zien dat ik niet meer heb aangedrongen, als een herder achter God betaamde, God is Getuige. Ik heb niet op

woeker gegeven, noch op woeker genomen, ik zocht geen grote dingen en als Baruch die eens zoeken wou, zo bestrafte ik hem.

Wij zijn kennissen van 23 jaar, veracht de rijkdom van Gods verdraagzaamheid niet, ben ik u nu teveel geworden? Dat past niet, dat ze dan zouden gaan twisten. Als een predikant moede wordt. Het is 23 jaar, de wolken zijn haast uitgeregend. Zo had de profeet vroeg op geweest, hij had gepredikt op de straten, in de huizen, op de collegiën, op de raadhuisen en dat 23 jaar.

VI. Men zou zeggen: heel de gemeente zal haast bekeerd worden, 't zal haast het onderste boven keren, wat dat er is. Hoe ging het, had de profeet veel vrucht? Ach neen, ik heb, zegt hij, 23 jaar predikant geweest, maar gij hebt niet gehoord. Daar was weinig zegen, het ging naar ouder gewoonte horende horen ze maar zij verstonden niet. God zei: *Ik heb Mijn handen tevergeefs uitgebreid*. 't Is droevig als men moet zeggen: volk ik ben 23 jaar uw predikant geweest, maar gij hebt niet willen luisteren, of ik schreide en of ik bad, of ik kerfde of sneed, of ik u de zegen of de vloek voorstelde, gij bleef als een kei, gij hebt niet gehoord. Wat is dat te zeggen?

1. Eerst. Gij kwam nauwelijks onder mijn predicatie om te horen, gij wilde niet eens naar de tempel gaan, gij woud niet rusten naar het gebod, de Sabbat was uw werk en verkoopdag. De groten zaten in hun winter en in hun zomer huizen, de koning zat in zijn winterhuis bij het vuur als het biddag was. Nog eens, kwam gij, dan waart gij maar als verklikkers, om te horen of er niet een woordje uit zou komen. Jer. 36, daar kwamen ze en zij kregen wat, zo zij meenden, zij gingen het de koning zeggen, zo deden de hovelingen, zo deden de priesters en het volk had het gaarne alzo.

2. Ten tweede. Zij hadden hun complotten: kunnen wij hem niet doen zwijgen, zeiden ze, of doodslaan, Jer. 2:19. Zouden wij hem niet van kant helpen en zoude men hem de mond niet doen houden? Ach God, zegt hij, ik was als een lam, ik wist het niet dat zij mij dachten kwaad te doen.

3. Ten derde. Het is dit te zeggen: Ach! zij belogen en lasterende mij; zij zeiden, gij zijt een oproermaker, een beroerder, gij zoekt des volks vrede niet, maar het kwade, gij maakt de handen van het volk slap; ja gij correspondeert met onze vijanden.

4. Ten vierde. Gij stelt u allemaal tegen mij, gij zei: het is te ver gekomen, daar is geen herstel te wachten, wij willen wandelen naar het goeddunken van ons hart, het is buiten hoop, wij zijn heren, en zeggen openlijk tegen u: *wij willen niet horen*, Jer. 44:16.

5. Ten vijfde. Zij gingen daarmee spotten, in haar spotsaletten, en danskamers, in hun balen en balletten, die zij toen ook hadden, 2 Kron. 36:16. Zij wilden het niet geloven, dat God hem gezonden had. Zij hoorden niet naar mij. Dat was de uitslag van zijn spreken.

VII. Nu hebben wij het laatste, waarom zegt de profeet dit zo in hun aangezicht? Geliefden daar zijn redenen voor.

A. Met betrekking op de profeet was het:

1. Om zijn dankbaarheid aan God te betuigen; het moest er eens uit; ach ik moet God danken en loven, dat Hij mij tot het predikantsambt bekwaam gemaakt heeft. Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldaden!

Ten 2^e Om zich te herinneren al de ontmoetingen gedurende de loop van zijn dienst; en inzonderheid a de hulp en getrouwheid die de Heere hem bewezen had; daarvoor wilde de profeet als een gedenksteen oprichten, gelijk Samuël: *Tot hiertoe heeft ons de HEERE geholpen*, 1 Sam. 7:12; of als Paulus die zei: *Dan hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag*, enz. Hand. 26:22.

Ten 3^e. Om te gedenken aan het einde; Ik hebbe reeds 23 jaar profeet geweest, wil hij zeggen, het begint tijd te worden om aan het einde te gedenken

B. Met betrekking tot de gemeente zegt de profeet dit:

1. Om hun in te prenten dat het niet langer meer duren zou dat hij hun predikant was; God zou hem mogelijk haast van hen wegnemen.

2. Om hen als uit te dagen, of zij ook iets tot hun verontschuldiging hadden in te brengen. De profeet wil zeggen: wel volk, hebt gij wel iets in te brengen als gij verloren gaat?

a. Gij kunt het mij niet ten laste leggen; gij hebt mij nu zo lang gezien, heb ik u wel ergens aanstoot mee gegeven? Heb ik u wel ergens mee vermoeid? Hoe zult gij te verontschuldigen zijn, zo gij u niet bekeert? 't Is 23 jaar, dat ik uit Gods Naam tot u gesproken heb; ik heb niets achtergehouden; ik heb u de ganse raad Gods verkondigd; ik heb geroepen, ik heb gebeden, alsof God door mij bade: bekeer u toch van uw boze wegen, en dat vroeg op zijnde. Ik ben niet lui nog traag geweest. Maar gij hebt niet willen horen. En daarom, ik schud het stof van mijn voeten af en betuig dat ik rein ben van uw bloed.

b. Gij kunt het God ook niet ten laste leggen, dat Hij u geen tijd gegeven heeft om u te bekeren. Het zijn reeds 23 jaren, dat God mij tot u gezonden heeft, en daarom, als God met Zijn oordeel komt, het zal niet haastig zijn, Hij heeft u lang genoeg verschoond en gewaarschuwd.

3. De profeet zegt dit ook, of hij hen nog bewegen mocht, om de wapens neer te leggen. Hij wil zeggen: Gij hebt reeds 23 jaren met uw zonden tegen God gestreden; is het niet lang genoeg? Is het nog geen tijd om te luisteren? Hoelang nog na deze? Verhard toch uw harten niet langer. Ach, bekeer u, bekeer u van uw boze wegen, eer het besluit bare. Ach, dat gij eens wijs werd, om in deze uwen dag te bekennen wat tot uwe vrede dient; eer dat gij God en uw profeet en uw tijd en alles verliest; en dan zult gij dezelve nooit weer krijgen.

TOEPASSING

Ziet daar hebt gij die 7 heerlijke stukjes die in dit 3^e vers zijn. Wel God had heerlijke knechten aan dit volk ten koste gelegd, kostelijke knechten, daar ik en mijns gelijken niet bij te vergelijken zijn. Maar al zijn wij daar niet bij te vergelijken, gun ons arm gering schepseltje evenwel dat wij ook een woord mogen spreken.

1. Eerst moet ik zeggen dat God ons ook gezonden en geroepen heeft tot Zijn dienst en dat is nu 28 jaar en 8 maanden geleden, dat was de eerste reis. Binnen 4 maanden zal het 29 jaar wezen. Gij zult zeggen: durf je dat zo vrijmoedig te zeggen, dat God u gezonden heeft?

Zoveel wij onszelven en de Goddelijke zending kennen, ja. Dat heb ik zonder schroom durven zeggen, zo menigmaal als ik bevestigd ben, dat God mij geroepen heeft. Voorleden rustdag was het 23 jaar dat ik aan deze gemeente gezonden ben en bevestigd ben.

2. Ten 2^e kan ik zeggen, dat het God alleen is, Die mij hier gezonden en gehouden heeft; nadat wij van andere plaatsten meer als eens zijn begeert. God heeft er ons hier gehouden, maar geen mensen, dat is ons tot zeer grote ruimte, dat wij kunnen zeggen, dat God er ons gehouden en geroepen heeft.

3. Ten 3^e. Wij hebben onder de regeringen van veel regenten geleefd, maar de Josiassen hebben er ontbroken. Wat al veranderingen hebben wij gezien in de regering? Hoeveel bittere ontmoetingen hebben wij wel gehad, onze vijanden tot geen eer noch nut. Wij hebben hier geweest onder veel predikanten. Wij denken dat gij elk wel een lijstje in uw huis hebt, van de predikanten die hier gestaan hebben, sinds de Reformatie, (die ze niet heeft kope ze, het kost zoveel niet eens). Daar zijn er al vele geweest, daar zijn er al vele van ontslapen, twee zijn er vertrokken die hier met mij geweest zijn, in 't begin van mijn dienst.

4. Ten 4^e. Het zijn geen dagen dat wij hier geweest zijn, wij kunnen elkander niet onbekend zijn, in onze wijze van doen en in onze stof die wij gepredikt hebben. Wij kunnen niet denken

dat zij u verveelt hebben. Wij hebben u bijzondere stoffen gepreekt van de profeet, *bekeert u van uw boze wegen*. Wij zullen niet veel zeggen van onze ijver, naarstigheid en trouw, of van ons vroeg op zijn. Onze lippen willen liever melden van onze zwakheden en onze verdorvenheden, daar moeten wij ons over vernederen. Gij kunt zelfs oordelen; wij wensten getrouwer en naarstiger geweest te zijn. Wij willen onszelven niet prijzen; maar moeten wij de gemeente prijzen? Hoor, wij kunnen zo onbepaald niet zeggen: gij hebt niet gehoord. Het ene deel, het grotere deel, daar moeten wij van zeggen, gij hebt niet gehoord. Maar het andere deel heeft immers gehoord. Zullen wij het grotere deel van de gemeente prijzen? Dat kunnen wij niet doen, daar zijn hooggaande tergingen en verbitteringen geweest, gelijk gij weet. Wij zullen dat al niet ophalen, konden wij zulken, die de grootste vijanden zijn geweest, uit het vuur halen, wij zouden 't doen.

O het grootste gedeelte van de gemeente heeft niet gehoord en misschien het grootste deel van die hier zitten. Daar zijn er wellicht wel in de gemeente die zouden kunnen zeggen: ik heb u in de 23 jaar geen 23 maal gehoord. Ja wij hebben er wel gezien, die zulke wederhorige waren, dat als wij onverwacht kwamen, wanneer zij een ander meenden te horen, op het zien van ons weer uit de kerk gingen. Ja wij hebben er wel gezien die zeiden: ik hoor niemand noder, hij heeft er al veel te lang gestaan, ja als zij ons hoorden, waren zij verklikkers, leugenaars, lasteraars, ja menigeen zeide: ik wil hem zelf niet horen, noch toelaten dat de mijne hem horen. Hoe menige in de gemeente zijn daarom gedrukt? En dat vertellen zij dan nog als een helden stuk, om zich aangenaam te maken aan anderen. Hebt ge schuld? Vernedert u. Onze tijd is ligt kort. Hebt ge geen lust om ons te horen?

Hoort onze medebroeders en wij wensen u daar hartelijk zegen onder en dat zij dan het middel mogen zijn tot uw bekering. Maar weet dit, dat zolang als wij leven, gij ons doet zuchten hetwelk u niet nut zal zijn. Het zal u niet nut zijn, zo wij in de dag des oordeels uw tegengetuige zullen moeten wezen. Hoe zult gij 't maken? Krijgt ge in uw leven predikanten, die diezelfde stof niet preken, het zullen slechte predikanten zijn; dan als ik en mijns gelijke in de eeuwigheid zullen zijn, dan zult gij misschien er nog om schreeuwen. Hebben wij dat niet al gezien, dat als getrouwe leraars beginnen te vervelen, dat God in Zijn toorn dezelve wegneemt en trouweloze in de plaats laat komen? Dan zitten ze te zuchten, dan zegt elk: ach onze profeten zijn weg,

Wat hebt gij toch tegen de bekering, daar getrouwe leraars zo op aandringen? De bekering is immers zo betamelijk, zo noodzakelijk, zo nuttig! Ja daar zijn er zoveel voor de bekering. Weet gij wie er voor is? God is er voor; de engelen zijn ervoor; Gods trouwe knechten zijn ervoor; de vromen zijn ervoor. Maar wie zijn er tegen? Niemand als de duivel, de losse wereld en het verdorven hart. Wij bidden u, hoort toch, het is nog niet te laat. Of zouden wij moeten zeggen: Zij zijn tot op deze dag nog niet verbrijzeld van hart, gelijk er staat, Jeremia 44:10. Dat was onze 4^e Biddagpredicatie die wij in deze kerk gedaan hebben. Of zoude ik, als ik thuis kom, moeten zeggen: *Heere, ik heb al wederom in Uw naam tot haar gesproken, maar zij hebben niet willen horen?* God zal dan u ook niet horen, op uw doodbed en in 't oordeel. En zal het dan wel zijn, als het u zo duur zal staan, dat gij in eeuwigheid ook niet gehoord zult worden.

Wij zeiden dat het meerdere deel niet gehoord heeft dat er evenwel een ander deel was dat gehoord had. Ach wat zijt gij gelukkig! Wij zeggen, menigte zijn er die gehoord hebben. Vele zijn er van ontslapen en sommige zijn daarvan nog in 't leven; sommige daarvan zijn ons bekend en sommige onbekend. Daar zijn er sommige van die in overtuiging leven, daar God het licht nog zal doen doorbreken. Ge zult zeggen: hoe weet gij dat, dat er sommige zijn die gehoord hebben? Wel dat is in geen hoek geschied. Wij weten het, aan uw zuchten, aan uw neerslachtig voor u neer te zien, aan uw tranen, aan uw hemels spreken, aan uw afkomen van

de brede weg, aan uw overkomen op de goeden weg, aan het dragen van uw kruisje en al het willen uitstaan wat er uit te staan is, voor God en Zijn zaak. Uw spraak maakt u bekend, aan uw liefde en achting voor God en de vromen, aan uw blijdschap als er trouwe predikanten kwamen en aan uw droefheid als zij weggingen; aan uw danken als God die spaarde; aan uw beven en sidderen als gij vreesde dat God die weg zou nemen en aan dat zeggen, wij kunnen het gemis niet dragen, daar zijn nog zogende schaapjes en zwakke lammetjes, aan uw bestormen van de hemel en aan dat zeggen als zij beroepen werden: ach! vertrekt toch niet, en daaraan, dat gij zo blijde waart als gij hen van Godswege hoorde spreken. Geloof gij dat ook niet, dat dat gewisse blijken zijn? Gij zoudt tegen mij en mijns gelijken wel zeggen als Cornelius zeide: *gij hebt welgedaan, dat gij hier gekomen zijt en wij zijn hier alle bijeen, om te horen wat gij van Godswege tot ons spreken zult*, Hand. 10:33. Dat was onze eerste proefpredicatie hier in de oude kerk en het heugt ons van die nu al ontslapen zijn, als wij van de stoel kwamen, met wat hartelijke handtasting, dat ze zeiden: gij hebt welgedaan dat gij tot ons gekomen zijt. Tevoren waren wij elkanderen onbekend, de gemeente ons en wij de gemeente, maar nu niet. God heeft ons gebruikt als een instrument, tot bekering van sommige en tot opbouwning van anderen.

Geliefden die mij heden hoort, ik wenste dat God ons allen bekeren wilde; dat durf ik voor de Alwetende te zeggen, ik hoop dat ik en mijn medebroeders nog zien zullen dat God onder u werkt en verzoek ook een zaak of twee.

1. Eerst, draagt mij ook in mijn zwakheid, ik heb mijn zwakheden naar het lichaam aan deze plaats gekregen. Kan ik bij zieken zo niet gaan en mijn huisbezoeken voor 't avondmaal zo niet waarnemen, draagt het wat in mij, Zacharia 13:6, wordt er gevraagd: Wat zijn deze wonden in uw handen? En daarop wordt geantwoord: Het zijn de wonden daarmee ik geslagen ben in 't huis mijner liefhebbers (vers 7). Als gij ook zou vragen; wat hebt gij voor zwakheden? Ik zou moeten antwoorden: ik heb die gekregen in 't huis onzes Gods. Maar daarom zullen wij niet vertragen, dat heeft nooit in onze harten geweest.

2. Ten tweede verzoek ik: bid ook altemets God eens voor mij; Hij zal 't horen. Hoe dikwijls heeft God uw huisgebed wel verhoord? Hij slaat daar ook al acht op, als gij voor een predikant bid. Wij willen het voor u ook doen.

3. Ten derde. Acht alle uw leraren die voor de Heere werken; houd dezulke alle in waarde. Wie onderscheid ons? Kan ik geen twee talenten krijgen, als God mij er maar een belijft te geven. De minste leraar die daar is, noemt God een engel. De minste druppel is vocht, de minste ster geeft zijn licht. Houd ze in waarde om huns werks wille. Denkt dat een predikant, zowel ontferming moet hebben als een ander. Laten wij elkanders zwakheden dragen en laat ons elkanderen niet stijven in het kwade.

Nu moeten wij God danken:

1. Dat Hij ons hier gezonden en gehouden heeft, tot op deze dag toe.

2. Wij moeten de Heere openlijk danken, dat Hij onzen dienst aan de Godvruchtigen in deze gemeente aangenaam gemaakt heeft. Wij bekennen en erkennen het openlijk, dat ons een talentje (of twee, wij willen 't niet verkleinen), niet ongezegend is geweest. *Doch wij hebben deze schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij Godes*, 2 Kor. 4:7. Dat was onze eerste tekst op onze eerste plaats; daar heeft God ons al van den beginne een indruk van gegeven.

3. Wij danken God hartelijk dat Hij ons nog lust geeft om Hem en u ten dienst te staan, zolang als het Hem belijft. Hoe gezegend zou het zijn, dat als wij ontslapen zullen zijn, dat wij elkaar mochten ontmoeten voor de troon.

4. Wij danken God dat Hij ons nooit verlegen gelaten heeft in al dat ons ontmoet is. Hoe menigmaal zijn wij in ongelegenheid geweest? God heeft ons wel honderdmaal gered; zodat wij tot roem van Zijn genade wel eens konden zingen dat zoete versje uit de 74^e rijmpsalm:

*Gij zijt doch mijn Koning van ouder tijd,
Die mij wilt en opentlijk kunt bewaren,
Als mij zwaren nood hier is wedervaren;
Gij hebt mij duizendmaal daarvan bevrijd.*

Wij bidden Hem hartgrondig, dat God ons verschonen wil, in al ons gebrek en naar Zijn grote goedertierenheid verzoening doen over onze ongerechtigheid. Wij geven ons aan God over; doet ook zo; geeft u aan God over en aan de dienaren, die u maar zoeken te bewerken, om u naar God toe te brengen.

Ik bid, dat het god mag behagen, als Hij tot mij en mijn medebroeders zegt: *Gaat heen, rust in uw lot*, om dan ook tot ons te zeggen: *Wel gij goede en getrouwe dienstknecht, gaat in, in de vreugde uws Heeren*. En dat Hij dan ook tot u mag zeggen: *Komt gij gezegende Mijns Vaders, beërf het koninkrijk dat u bereid is, voor de grondlegging der wereld*. Amen.

Gepredikt op Zondag 23 januari 1718 des morgens in de Oostkerk te Middelburg.

Hij was toen 23 jaar predikant te middelburg.

Derde predicaatie over Lukas 1:38. Tot een voorbereiding op de Kerstdag.

" En Maria zeide: Zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord. En de engel ging weg van haar."

Wij lezen in Romeinen 15:4, *al wat tevoren geschreven is, dat is tot onzer lering te voren geschreven; opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hoop hebben zouden.* Wat is het Woord Gods vol, wat is er al geschreven. Je hebt in dat Woord voorzeggingen met haar nette vervullingen, wil je uw lust voldoen, wandelt dan met uw gedachten in de diepten Gods, daarin kun je uzelf verwonderen en uitroepen: *O diepten des rijkdoms.* Lust het u, je kunt gebruik maken van de gezangen, daar zijn liederen Sions van allerlei slag en stof, heb je lust, je kunt u verwonderen over de historiën, je zult er in het Woord vele vinden daar je voor elk zal moeten stil staan en er u in vermaken, 't zijn waarachtige historiën en daar de kerk veel aangelegen is in al de eeuwen, daar zijn geschiedenissen daar u zich over verwonderen moet. Mozes als hij dien brandende braambos zag dat hij niet verteerde, die zei: ik kan 't niet harden of ik moet die gaan beschouwen, bezieet ge Israel, is 't niet om je te verwonderen, daar staan ze voor Pi-Hachiroth, tussen de klippen, Farao achter zich, de zee voor haar, wat was de uitslag? *Staat (vast) en ziet het heil des Heeren* aan, daar scheiden de wateren, zij gingen droogvoets daardoor en de vijanden zonken daarin. Zouden wij al de historiën uit de Bijbel vertellen, wanneer zouden wij ten einde komen.

Daar is een historie daar al de diepten in liggen, die hebben wij dezer dagen te overdenken, daar al de verborgenheden Gods in liggen, daar je al de profetieën en beloften tegelijk in ziet, 't is een historie die tegelijk een lied in Sion geworden is, dat kun je zien in de lofzang van Maria en Zacharias. Het is een historie die al de verborgenheden en de profetieën in zich bevat. Het is een historie die de inhoud van de ganse Bijbel is, indien er iets tot lering geschreven is, het is dit.

Opdat wij u dit verklaren zouden, hebben wij voorgenomen deze drie dingen open te leggen:

- I. Ten eerste, de inhoud van het eerste hoofdstuk van Lukas.
- II. Ten tweede, de gestalte van Maria toen ze die boodschap kreeg;
- III. Ten derde, zal zijn de stichting die hier voor ons in is.

Dat zijn onze drie dingen, eerst hoe komt onze tekst hierin, ten tweede wat de inhoud is van die tekst, ten derde de stichting voor ons.

I. Wij zullen u niet bezwaren met veel of grote zaken, je mag hier niet onkundig in zijn. Je moet er gebruik van maken of zult zeker verloren gaan. Hoe komt hier onze tekst in, zo: daar waren daar een paar lichten, de ene wordt zijn slecht gedrag verthoont. Zij laten haar licht schijnen voor de mensen. 't Waren Zacharias en Elizabeth. Zij staan daar en pronken onstraffelijk voor de Heere, zij waren beide rechtvaardig in hun voorgeslacht. Zacharias moest naar Jeruzalem gaan om zijn werk daar te verrichten. Hij doet het met alle vlijt, hij zag tegen geen werk op, hij gaat dan op zijn beurt, van 't 1^e tot het 22^e vers.

Daar ontmoet hem wat anders, daar is hij alleen in een vertrek in de tempel, daar komt Gabriël bij hem. O nooit beter is het (om) Gods Geest te krijgen, hij kwam evenwel en zei: man, uw vrouw zal een groot kind ter wereld brengen. Dat kan niet, zei de man, daar toont hij zijn vlek, 't zal evenwel zijn, zei de engel en hij zal zo groot zijn, dat hij voor 't aangezicht van de Heere zal heengaan. Je zou mij een teken moeten geven, ben ik geen teken genoeg, zei de engel, wilt ge er evenwel een hebben, je zult er één krijgen, gij zult zolang stom zijn.

Daar komt hij uit, maar hij kan tot het volk niet spreken, toen bekende het volk dat hij een gezicht gezien had. Diezelfde Gabriël werd zes maanden daarna weer van God uitgezonden.

Zacharias gaat naar zijn huis, in 't 26e vers, als het op 't begin van de vervulling was, zo kwam God en zei: Gabriël gaat naar Nazareth, daar is nog een boodschap. Hij was meteen gereed.

De engelen konden nu haar lust voldoen waar ze zolang naar begerig geweest waren, om er in te zien. Bij wien moest hij gaan?

Bij Maria. De Heere kent de Zijnen met naam en toenaam, gaat, doet, van Mijnentwege eens een boodschap. De Heere gaf hem de woorden in de mond. 't Was Maria die ondertrouwd was, 't moest nu geschieden of nooit, dat een maagd zou zwanger worden.

Daar komt de engel bij haar in haar vertrek en zeide: *vrouw, ik moet u hartelijk groeten.*

Ze zei: wat hebt ge voor een boodschap?

Een Goddelijke en Hemelse, een boodschap van een groot belang. De vrouw verschrikt niet, zij luistert en zet haar oren open tot de boodschap.

Gij zult een Kind baren, zei de engel, dat zal de Zoon van de Allerhoogste God wezen.

Maria, die ontkent het niet, de boodschap aan haar gedaan: ik ben wel een maagd.

't Moet zo zijn, zei de engel, laat u dat in 't geloof niet stuiten, daarom, Die mij zend, is de Almachtige, gij zijt een Jodin en hebt de Bijbel gelezen, wat kan de Almachtige God al doen, het zal een Heilig Kind zijn, dat je hebben zult, 't zal een gewenst Kind zijn. 't Zal een Kind zijn, dat zolang verwacht is.

Zij spreekt niet tegen, ik heb geen tegen reden, zegt ze, gij hebt mij overreed, God is mij te sterk geworden, ik heb er geen woordje tegen.

Misschien heeft ze gevraagd: wat antwoord zal je van mij geven aan Die u gezonden heeft, je bent een knecht, een bode Gods, zegt van mij: ziet hier ben ik, de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar Uw Woord. Doet dat rapport, zegt dat ik gereed ben om Zijn wil te doen.

Toen ging de engel weg, daar gebeurt wat wonders. Elizabeth haar nicht, dat horende verwonderd er zich over, daar voelt ze prikkelingen, ik moet mijn nicht gaan zien. Buiten twijfel heeft ze dat niet gedaan zonder kennis van Jozef. 't Was een deugdelijke man. Jozef was misschien zo gelovig niet. Meent ge dat ze die reden niet met de engel verhandeld heeft, hoe 't met Jozef zou gaan? Dat hij ongelovig was, kun je zien. Hij had in de zin haar heimelijk te verlaten, hij dacht, hoe zal dat geloofd worden, hij laat ze dan gemakkelijk gaan. Dat hij het niet geloofd heeft, blijkt als 't er op aan kwam. Jozef door Goddelijke openbaring vermaand zijnde in de droom, zo heeft hij ze tot zich genomen.

Zij gaat dan heen en vertrouwt het de Heere toe, daar komt ze bij haar nicht, wat ontmoet haar daar? De vrucht van Elizabeth springt op in haar schoot, op die ontdekking Gods, dat de moeder van de Heere Jezus tot haar kwam. De voorloper van de Heere, een kind van zes maanden in 's moeders schoot nog zijnde, toonde beweging van blijdschap. *Zalig zijt gij dat gij geloofd hebt!* Zei Elisabeth, daar zit mijn stomme man, vers 45.

Dit geschied zijnde, zo spreekt zij enige woorden uit haar hart en geest, daarop komt God in Maria's hart en zij maakt ook een lied voor Sion.

Mijn ziel, zegt ze, maakt groot de Heere; daar zingt ze en springt ze van vreugde. In haar hart ziende, ligt de verkoeling van Jozefs liefde, zo ondervind ze het werk van Gods liefde. Zij bleef daar 3 maanden, totdat Johannes geboren was.

Ziet wat daar gebeurt, die stomme gaat ook spreken, hij spreekt ook een lied, zo komt er dit vers in, daar hebben wij nu een begrip van.

Johannes groeit ondertussen op in aangenaamheid voor de Heere, hij gaat naar eenzame plaatsen tot de dag van zijn vertoning aan Israel.

Daar heb je de inhoud van 't hoofdstuk.

II. Nu hebben wij ons 2^e stuk en dat is, wat is de inhoud van onze tekst?

1. Maria zeide: *ziet de dienstmaagd des Heeren*, ik kan noch wil de genade die in mijn hart is niet loochenen, noch ontkennen, ik leg niet in de wind tegen de Heere, maar ik erken mijn staat der genade, waarom ik verplicht ben 's Heeren dienstmaagd te zijn. Ik dien de zonde, noch de duivel, daar heb ik geen hart noch lust toe, ik ben de dienstmaagd des Heeren, gelijk mijn vader David zei: Heere, ik ben Uw knecht, ja zeker ik ben Uw knecht.

Zo zegt ze ook in nederigheid, ik ben Uw dienstmaagd, gelijk der dienstmaagden ogen geslagen zijn op de ogen en handen van haar vrouwen, zo zijn mijn ogen op de Heere. Zegt de Heere gaat, ik ga. Zegt de Heere: laat Ik dat aan u doen, ik laat het doen, ik ben des Heeren dienares en gij Engel Gods zijt mijn mededienstknecht en broeder, gij dient ook de Heere, gij zijt een gediensstige geest, die tot mij uitgezonden zijt om dit bekend te maken.

Dit is het eerste, ze erkent de genade Gods, ik wil, zegt ze de genade in mij niet loochenen.

2. Het 2^e van de inhoud van onze tekst is, dat zij gelooft heeft omtrent al wat God in Zijn Woord van de menswording van Christus gesproken heeft. Vrouw, groot is uw geloof, de Heere heeft zoveel gezegd van de Zaligmaker en van Zijn komst, de tijd en plaats en dat Hij uit een maagd geboren zou worden, ik heb er weinig tegen, maar ik verwonder mij, ik ben een maagd en ik ben daarvan onderricht dat Hij het zaad der vrouw moet zijn en niet des mans, Gen 3:15, hoe wonderlijk is 't al, 't is als een nieuwe schepping. Ik geloof, Sara die lachte in ongelooft, maar ik niet, haar man was anders, die lachte in geloof, Joh. 8. Ik zet mijzelf niet nevens Sara, maar nevens Abraham, ik betuig mijn vertrouwen.

3. Het 3^e is, ik ben een vrouw die daar lang naar verlangt heeft, wel hoe menige koning, profeet en rechtvaardige heeft daarnaar verlangt om die dag te zien, ik ook, ik heb er op gewacht en gebruik ervan gemaakt, alleenlijk zo hij vertoeft verbeid Hem, Hij zal gewisselijk komen. De uitgestelde hoop mag altemet het hart eens krenken, de hoop en 't verlangen is evenwel gebleven. Och, had ik Hem al op mijn schoot en aan mijn borst, ik kuste Hem en ik zou zeggen: dat is mijn Heiland, mijn Liefste, ik drukte Hem op mijn hart. Komt haastelijk mijn Liefste, weest Gij gelijk een ree of welp der herten, Hoogl. 8. Ik kan de tijd haast niet afwachten en ach, mocht ik Hem al op mijn armen hebben en omhelzen.

4. Ten 4^e heeft onze tekst dit tot haar inhoud, haar nederigheid. Zo grote vrouw, die de gezegende is onder de vrouwen, de dienstmaagd des Heeren, ze zinkt in haar niet weg, ik ben niet rijk, zegt ze, in mijn ogen,

*De rijken vol en groot,
heeft Hij ledig en bloot
van Hem vrij af gewezen (Datheen).*

Ik ben een arm mensje, is dat voor mij weggelegd, de gezegendste van al de vrouwen te zijn, 't is te groot, dat is het. Ten 1^e ontkent ze de genade niet, ten 2^e zij geloofd, ten 3^e zij heeft lang gewacht en er naar verlangt, naar de komst van de Messias, ten 4^e, ik ben zo gering, nederig en klein gelijk David haar vader was, 2 Sam. 7. Ik ben uw knecht, zij was een dochter Davids en een dochter Abrahams, Gen 13, ik ben te gering, ik ben maar stof en as.

5. In de 5^e plaats onze tekst begrijpt in zich, haar blijdschap. Ik ben zo blij, ik kan niet zwijgen, mijn geest verheugd zich zeer in God, mijn Zaligmaker; ik U te mogen dragen in mijn ingewanden, naar Uw menselijke natuur; ik verga van blijdschap, ik weet mij niet te stillen, Hij is mijn Heiland Die ik in mijn hart laat leven door 't geloof die naar het vlees in mij te leven; ik ben er zo mee opgenomen, ik kan niet zwijgen, ik zou vergaan als 't de Heere voorgesteld werd.

Geef mij dat Kindeke zei Simeon, die oude man en hij drukte 't op zijn hart en hief Het naar boven en zei: daar is nu mijn Zaligmaker, Hij leeft, zegt hij, niet alleen in mijn armen, maar in mijn ziel.

6. Het 6^e van onze tekst is, haar onderwerping met verloochening van al wat haar lief en waard is. Jozef wilt ge scheiden? Doet het, wilt ge mij niet hebben, Gods liefde zal blijven. Ik onderwerp mij met verloochening aan de liefde van Jozef, ik onderwerp mij met verloochening aan mijn eigen naam, wat dat zij van mij zeggen. Ge zijt zwanger en je hebt geen man bekend, je bent al uw reputatie kwijt, je bent de liefde van uw man en van uw reputatie kwijt, elk mag me aanschouwen voor zulk een. Ik onderwerp mij aan de verloochening van andere mensens liefde en achting, moet mijn naam daarom gelasterd worden, ge zult mijn gerechtigheid als de zon tevoorschijn brengen, ik wentel dan mijn weg op de Heere, ik wil alles aan U vertrouwen, aan die God die alle dingen mogelijk is, die God is 't onmogelijk mij in eer te houden. Gij hebt Jozefs hart ook in uw hand, als u maar lust, kunt ge uw dienstmaagd haar naam ophouden boven mensens hulp, bovenal mij geschiede naar Uw Woord. Ik wil zelfs niet over mij disponeren (beschikken).

In Handelingen 21, daar stonden ze allemaal en schreiden bij Saulus als hij naar Jeruzalem wilde gaan, wat doet de gemeente als hij zich niet liet afraden, zeiden ze, zo hielden wij ons tevreden, al zou er de dood halen zei Paulus, ik zal gaan, de wil des Heeren geschiede zeiden zij.

Geliefde toehoorders, mogen wij nu niet zeggen, vrouw wat zijt ge schoon, die zielsogen hebben moeten het zeggen, overal daar het woord zal besproken worden tot aan het einde van de wereld zal tot haar gedachtenis gesproken worden en tot haar lof, daar heb je nu ons tweede stuk; nu volgt het derde stuk.

TOEPASSING

III. En dat is een stichtelijk slot dat hier in is. Wat is hier voor mij en u in, zult ge zeggen.

Ten 1^e is dat wij Maria groot moeten achten, maar niet te groot. Zouden wij ze niet groot achten. Ik noch gij hebben er niet bij. De moeder van de voorloper achtte ze wel wat groot, waar komt mij dit vandaan zei ze, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt.

Wij moeten evenwel zo ver niet gaan als de papisten, in 's Hertogenbosch zag er eens een hertog geschilderde glazen, Maria aan de ene kant en Christus aan 't kruis aan de andere kant. Zo zeide hij, ik weet niet waar ik mij keren moet, tot de melk van Maria of tot het bloed van Christus, tot het bloed van Gods Zoon.

Zo was er een aardig schrijver, die er onder zette: *gij zot, keert u tot God.*

Als iemand dat beeld van Maria geen eer aan zou doen, ze zouden ze vervolgen en dood slaan. Ze moet groot geacht worden in haar geloof, in haar onderwerping, in haar liefde, in haar blijdschap, in haar niet-disputeren over 't werk Gods en dat ze de moeder van de Zaligmaker is, van al die van vrouwen geboren zijn, is er niemand groter als zij. Ja daarin dat ze zalig is, men rekent allen met een vader of moeder groot die een aangenaam kind hebben, zij zelf zou zeggen: aanbid mij niet en acht mij niet te groot.

Ten 2^e. tot onze stichting is, wel, en al was en al is de Heere Jezus uit haar geboren is ze daarom zalig, zou ze wel verloren kunnen gegaan zijn met het baren van de Zoon Gods, zo ze geen genade gehad had, och ja, zij zou kunnen verloren gegaan hebben, zo de wezenlijke genade het niet verhoed had. Hoe kan dat zijn, zult ge zeggen, wij zeggen, niet anders als dat ge in het vervolg nog zult zien dat het zo is, zo vatte het Maria zelf, was zij zo verheugd dat zij de moeder des Heeren was, nee maar dat het mijn Zaligmaker is, mijn Kind wiens Naam genoemd moet worden Jezus, daar was ze zo verblijd over.

Ten 3^e, de lieve Heere Jezus vatte het Zelf zo, het zou Zijn moeder kunnen geweest zijn en dat ze evenwel geen genade zou gehad hebben, dat toont Hij, als daar een man uit de schare in verwondering schreeuwde: Zalig is de buik die U geboort heeft en zijn de borsten die U gezoogd hebben. Stemde het de Heere Jezus toe? Nee, wat zegt Hij? Zalig is hij die het Woord Gods hoort en doet. Wat wilde Hij anders zeggen als die vrouw is daarom niet zalig. Hij was eens in een huis, ze zeiden: Uw moeder staat daar buiten, wel zegt Hij, Ik heb andere moeders en zusters en broeders die 't genade werk in haar hart hebben.

Ten 1^e, Maria vatte het zelf zo; ten 2^e, de allerliefste Jezus ook; ten 3^e 't zal u nog klaarder worden als ge zult vatten dat de Heere Jezus uit de vaderen is, zoveel het vlees aangaat, Rom. 9. Dat voorrecht kan de Joden niet zalig maken, Hij werd als het Kind van die ganse natie gerekend. God had meer deel aan dat volk als aan andere volkeren door de gemeenzame omgang met haar. Wat je 't tot uw stichting? Maakt dan over uw voorrechten niet veel beslag, je bent gewist verloren zo je geen genade hebt, al gaf je uw lichaam over om verbrand te worden.

Ach Heere, dat dit op 't hart van de predikanten kwam, die zulke grote bazen willen zijn; wij moeten zowel het werk Gods in onze harten hebben als de minste lidmaat, men rammelt al van wijsheid en men moet verloren gaan, als was het de moeder des Heeren. Als wij geen wezenlijke genade hebben, al had iemand nog zulke gaven, zo inwendig door de Geest in Christus de genade niet in u is, zijt gij een bussel voor de hel.

Het 4^e tot onze stichting is: Zou Hij mijn en uw Zaligmaker wel zijn, ik die dit predik en gij die 't hoort, hebben wij er deel aan? Wat bewijs heb je voor uw hart, daar ge rust in kunt hebben, hoort, die daar nog nooit gezet (genegen, vast, bepaald) over zijt ingespannen geweest, laat deze kerstdagen u daartoe gezegend zijn. Zit een weinig neer en zegt, waaraan zal ik het weten of de Heere Jezus mijn Zaligmaker is? Komaan, wij zullen elkaar zoveel wij kunnen te hulp komen, ik zal zoeken voor mijzelf en ook voor u te spreken.

1. Eerst heeft God ons gebracht in het gezicht van die grote zaak, onze rampzalige toestand. Kunt ge dat met indruk zeggen, ik heb een schuld tot aan de Hemel, daar ik onder gebukt ga, wat ben ik een groot zondaar of zondares in de ogen des Heeren, maar ik dank U dat er een middel voor zulke is om behouden te worden. *Het is een getrouw Woord en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, waarvan ik een van de voornaamste ben*, uit mijn geslacht, of uit mijn huis, misschien de minste of de aller aanstotelijkste, uitwendig de voornaamste. Paulus was wel niet aanstotelijk uitwendig, maar toen Christus zijn Zaligmaker werd, toen was hij de grootste van de zondaren, in zijn achting mocht hij niet wel zeggen, 't is aller aanneming waard.

Het 2^e teken is: Zo een kan niet bij zichzelf tevreden zijn zonder het uit te zuchten en uit te spreken, zijn verloren staat. Hebben ze ene man, vrouw of vriend daar ze mee verkeren in trouw, ze kunnen het niet zwijgen, ik ben zo verloren zeggen ze, zo de Heere Jezus mij niet helpt, maar ik mag zeggen, Luk 19:10, de Heere Jezus is in de wereld gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. Hier is een verloren schaapje, zoekt het en maakt het zalig. Komt maar naar Mij toe, zegt de Heere Jezus, Ik beloof u alle rust.

Ten 3^e Zo een ligt haarzelf voor God open in het gebed en zo ze zoveel klaarheid heeft, dat ze zeggen kan, de Heere Jezus heeft ook mij gezocht, daar zijn ze zo dankbaar voor God over.

Ten 4^e zult ge vinden, ik kan niet rusten noch duren, mocht ik U hebben, ik moet in Uw ogen vrede vinden, als het U belieft. Daar liggen ze te wensen: ach mocht Ge mijn Zaligmaker wezen, U aanbid ik, U erken ik, vat ge het, kent ge zulke stonden niet?

Het 5e teken is: liefste Heere Jezus, ik maak van U gebruik, ik loop naar U toe, in lezen, in bidden. Zij bidden geen één gebed of het is al om Jezus wil, ze gronden geen een verzoek als al op dien grondslag. Gaan ze ten avondmaal, ik kan niet ten avondmaal gaan, zeggen ze, of Gij moet mijn spijs en drank wezen, ik heb niet genoeg aan het teken. Zijn ze in kruis en lijden, de lieve Heere Jezus, zeggen ze heeft mij een exempel nagelaten, omdat ik Zijn voetstappen volgen zou, moet ik smart hebben als er maar de toorn Gods uit is, dan wil ik zwijgen en zeggen, de wil des Heere geschiede, dat is het 5^e teken, maak er gebruik van. Liefste Heere Jezus, als ik gezond ben, dien zegen heb ik van U, ik heb om Christus wil alles wat ik van de Heere krijg. Krijg ik Gods Geest om tot Zijn roem te leven, het is al om Christus' wil. Zo is een kind Gods, hij maakt gebruik van Christus als hij gaat sterven, als hij ziek is, hij of de zijnen, *ontvangt mijn geest*, zeggen ze, mijn man, mijn vrouw, mijn kind. Wat zegt uw hart?

Ten 6^e, o, is Hij mijn en uw Zaligmaker, dan zullen wij ons onder Zijn volk voegen, Hij zal Zijn volk zalig maken. Houd je het met dat volk of kun je ze tegen vallen. Ze scheiden zich van de wereld, ze scheiden zich af van dat volk, ze houden het met de wereld niet, wij moeten zeggen, Hij zal Zijn volk zalig maken. OP zulke teksten gronden ze zich, ze zijn haar de gemeenzaamste, die ze van jongs op geleerd hebben, die kussen ze, daar liggen de grootste dingen in opgesloten, daar trekken ze de grootste zoetigheid uit.

7. Nog eens, is Hij mijn en uw Zaligmaker? Zo zult ge anders niet willen leven als Christus geleefd heeft, leefde Hij verloochenend, zij willen het ook doen, Hij wilde van de aarde naar de Vader gaan, ik ook, zag Hij maar op eer van God, ik moet het ook doen. Als de Vader Hem thuis ontbood, Hij was zo blij Hij zei: het is volbracht, ik wil ook zo doen, zijt ge verloren in uzelf, kunt ge niet zwijgen, kunt ge niet rusten of ge moet Jezus hebben, zijt ge rusteloos zolang je Christusloos bent, is al uw vermaak en blijdschap in Hem, in voor en tegenspoed? Maak je van Hem gebruik, gezond, ziek, stervende, aan het Avondmaal en in het oordeel, is Zijn volk uw volk? Scheid ge u van de anderen af, wilt ge leven gelijk Christus geleefd heeft, volgt het zo al wat, gelooft het: ge zult eens staan met het Lam op de berg Sions, Openb. 10.

Let er toch op, in plaats van dat de Kerstdagen u zondige dagen zouden zijn, laten het u heilige dagen wezen. Ge zegt altemet, men heeft geen tijd om aan zulke dingen te denken.

Nu, heb je wat tijd om uw rekening op te maken en moet dat het slot zijn, Jezus is mijn Zaligmaker, neemt dan de lofzang van Maria in uw mond. Moet je leven of sterven, zoekt zo te zijn, wees gelovig, onderworpen, zegt: *Heere, hier is Uw knecht of dienstmaagd, mij geschiede naar Uw Woord*. Daarop gaat de engel het rapport doen aan zijn Heere, hoe hij het hier gevonden heeft, zo is het ook met de gediensstige geesten, ze zien hoe het in de vergaderingen is. Is er blijdschap in de Hemel over een die zich bekeert, daar is ook blijdschap over de verdere godvruchtige gedraging.

De engel ging heen, als hij het rapport had en zei, mijn Heere, zo ligt het, die maagd is willig gelovig, ze schikt er zich naar, ze is gehoorzaam.

Zo doen ze ook het rapport in de Hemel, die is trouw, die godsdienstig. Zo vinden wij het in de kerk, daar wordt zo door de engelen bekend gemaakt de veelvuldige wijsheid Gods, de een zegt, mij geschiede naar Uw Woord, de andere: leid mij naar Uw raad, daar liggen zij met hun familie te bidden, leid ons naar Uw raad en als wij ze gediend zullen hebben, neemt ons dan eens op in Uw heerlijkheid.

Daar hebt ge ons 38^e vers, daar zijn er hier velen die het niet beleven, daar zijn er evenwel, die het kussen en omhelzen, maakt er uw gebruik van en ik hoop dat de Heere dit gesprokene aan ons zegenen zal tot Zijn eer om Zijns Zoons wille. Amen.

Predicatie gedaan op Zondag 20 december 1730, des morgens in de Vismarktkerk, tot een voorbereiding op de kerstdag.

Vierde predicatie over Lukas 2:1-4.

" En het geschiedde in diezelfde dagen, dat er een gebod uitging van de Keizer Augustus, dat de gehele wereld beschreven zou worden. Deze eerste beschrijving geschiedde, als Cyrenius over Syrië stadhouder was. En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijn eigen stad. En Jozef ging ook op van Galiléa, uit de stad Nazareth, naar Judea, tot de stad Davids, die Bethlehem genaamd wordt, (omdat hij uit het huis en geslacht van David was);"

Wij lezen in Johannes, het 8e hoofdstuk, dat de Zaligmaker zei: *Abraham heeft zeer verlangt om Mijn dag te zien en hij heeft hem gezien en is verblijd geweest.* Daar zijn dagen die schrikkelijk zijn en daar zijn dagen daar men naar verlangen moet. Voor de zondaar zijn er dagen daar hij voor schrikken moet, daar komen zulke schrikkelijke dagen, zodat er de zondaar voor moet beven. Daar komt een schrikkelijke dag; *God heeft een dag gesteld en een Man op Welke en door Welke Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen.*

Het zal daar schrikkelijk toegaan, de elementen zullen branden en de Hemelen zullen alle met een geruis voorbij gaan. Ge zult voor de Heere moeten komen zondaar, om een vonnis te krijgen tot uw verderf en ge zult het niet kunnen ontkomen. Het was een schrikkelijke dag binnen Sodom als het al in de brand stond. Wat was het een droevige dag in de zondvloed toen de wateren kwamen en hen allen weg nam. Daar is nog een droeviger dag geweest, dat is de dag in welke de zonde in de wereld gekomen is; die een oorzaak is geweest van al de droevige en schrikkelijke dagen; het is de val. Toen de zonde in de wereld kwam, kwam de dood, in hem hebben wij allen gezondigd, Rom. 5.

Gelijk er schrikkelijke dagen zijn, zo zijn er wederom door Gods goedheid blijde dagen. Wat een blijde dag is de dag des oordeels voor Gods kinderen, dan zullen ze in de rust ingaan, dan zal het openbaar zijn wat ze zijn, dat zullen zij terdege weten wat het is een kind Gods te zijn. Wat een blijde dag was het als de Geest over alle vlees werd uitgestort, Hand. 2. En is er een dag dat een blijde dag geweest is, zo is het die dat de Zoon Gods geboren is, *Hij is geworden uit een vrouw, geworden onder de wet,* Galaten 4.

Die blijde dag die is gekomen, God heeft vervult met Zijn mond hetgeen Hij gesproken heeft door al de eeuwen heen. Augustinus zei eens: God in de Hemel, drie zaken zou ik wel willen gezien hebben. Wat was dat: Christus in het vlees, Rome in zijn fleur en Paulus op de predikstoel. Maar hier is meer als Paulus op de preekstoel of Rome in zijn fleur, de engelen prediken hier, de geboorte van Gods Zoon. Job vervloekte eens de dag van zijn geboorte; hij deed kwalijk, want hij was in de Heere Jezus begrepen. Dit is dan de aller-gezegendste dag, elk laat zich aan zijn geboortedag veel gelegen liggen, derhalve zo moesten wij beschaamd zijn zo wij aan de geboortedag van de Heere Jezus niet met liefde denken. Daar zijn Christenen die dwalen, maar daar zijn ook lauwe Christenen die doen het met lusteloosheid, dan zijn er ook die met Maria zeggen: *Mijn ziel maakt groot de Heere, mijn geest verheugd zich zeer in God mijn Zaligmaker.* Konden deze de Zoon kussen met hun mond, ze deden het, ze omhelsden Hem met hun hart; ter wille van de stukken waarvan gesproken wordt, zo zeggen ze: mijn hart brand van liefde tot Hem.

Wij hebben 4 verzen te bezien, spant u een weinig in, de zaak is het wel waard, het is wat groots en schoons en tot onzer blijdschap, dat God zulke liefde tot ons, zulke arme verloren schepseltjes heeft.

Wij hebben dan te bezien:

- I. Ten 1^e de tijd op welke dit wonder geschied is.
- II. Ten 2^e de plaats waar dit wonder geschied is.
- III. Ten 3^e het wonderwerk zelf.

Dan kunt ge tasten dat er dat in ligt, eerst de tijd, ten 2^e de plek waar 't geschiede, ten 3^e 't wonderwerk zelf.

Was dat niet geschied, ik en gij zouden in onze zonden moeten blijven liggen en wij waren altemaal verloren en duivels eigen(dom). Wanneer is het geschied? *In die zelve dagen geschiede het dat er een gebod uitging van de Keizer Augustus dat de gehele wereld beschreven zoude worden, deze eerste beschrijving geschiedde als Cyrenius over Syrië stadhouder was.* Zeer net en omstandig is God in alles zo te laten beschrijven, in dezelve dagen, als Gods raad ten einde liep, in de volheid des tijds, *alles heeft zijn tijd, alle voornemen onder de Hemel heeft zijn bestemden tijd.* In die dagen als het besluit moet gaan baren; in diezelfde dagen als de profetieën en de beloften ten einde liepen, als die dagen en die dingen die God geraamd had, voorafgegaan waren, wat was dat? Mocht de scepter niet wijken en de wetgever eer dat de Messias gekomen was, begon ze niet te wijken?

Nog eens, in diezelfde dagen als de hut Davids vervallen was, men kende geen koningsfamilie meer, geleek dat naar de koningsfamilie? Zijn hut en tent was tot de uiterste verachting gekomen, in diezelfde dagen als Damascus het hoofd van Syrië zou zijn.

Het teken dat God gegeven had, kon niet langer duren, in diezelfde dagen dat God gezegd had, 70 weken tot op Messias, de Vorst, na de uitgang van dat woord 490. Het kan niet langer aanlopen, daar moet niet meer gewacht worden. In diezelfde dat de tweede tempel heerlijker moest worden als de eerste.

Ze stond als verwoest te worden, zo moest dan de Messias met haast komen, in diezelfde dagen als de voorloper gekomen was, Jes. 40:3. Johannes de Doper, hij was een half jaar eerder als Christus, hij was zes maanden eerder geboren, het was in diezelfde dagen als heel het land in roer stond over de geboorte van Johannes de Doper, in diezelfde dagen als elk zo begon te verlangen.

De Joden zeiden: wat zal er nog van ons worden, de scepter is geweken en nog is de Messias niet gekomen, zij gingen met as op hun hoofd, als schreiende met het uiterste verlangen, wel zeiden ze, wij verwachten de vertroosting Israëls. 't Was zo dat er zelfs valse christussen opstonden, Hand. 5. 't Was in diezelfde dagen als ze overheerst werden door de druk en benauwdheid. God was wel meer gewoon in de uiterste ellende Zijn volk te bezoeken gelijk als Hij Israel in Egypte deed, in diezelfde dagen als de afgoderijen en de dwalingen vermenigvuldigden, als de duivel onder de toelating Gods wonderlijke figuren speelde.

Daar was een heiden, verhaalt Augustinus, die de afgod vroeg naar ouder gewoonte, maar hij antwoordde hem niet, 't was in die tijd, toen Christus geboren werd, hij liet hem ten tweeden en ten derde maal vragen, doch hij antwoordde hem niet, toen liet hij de reden vragen, waarom hij hem niet antwoordde, hij zeide, *dit is de reden, de eerstgeboren Zoon Gods is gekomen en Die heeft bevel aan de goden gegeven dat ze zouden zwijgen.*

Daarom zei Augustinus, werd hij zo in zijn hart geraakt, dat hij een altaar liet bouwen daar hij op liet zetten, de eerst geboren Zoon Gods; in diezelfde dagen als die Augustus keizer was en regeerde, hij was de tweede in het Romeinse rijk. Hij was zeer voorspoedig in zijn regering, hij heeft 56 jaar geregeerd, hij heeft 41 jaar over de tempel des vredes gebouwd, als hij dat gedaan had, zo liet hij in 't 42^e jaar zijner regering deze stem horen als hij Rome aanzag: een stenen stad heb ik gevonden, maar een marmeren stad zal ik nalaten.

Ja, die man heeft wat uitgevoerd. Het was geen beleefd verzoek, noch een bede, maar een gebod dat hij met plakaten liet uitgaan, dat geeft te kennen dat het was in het hof van de keizer overlegd. God had er zijn hart toe geprepareerd, 't was rijp geworden in het hart des

keizers. Hij laat dan een gebod uitgaan, afkondigen, aanplakken aan al de plaatsen van zijn heerschappij. Wat was het voor een gebod?

Het was zulk een harde niet als Farao gaf, dat men al de knechtjes in de rivier zou werpen van de Israëlieten, het was zulk een harde niet als Nebukadnézar eens aan de drie jongelingen gaf, je zult dat beeld aanbidden, of je zult in de vurige oven geworpen worden, zulk een harde niet als Daniël eens kreeg, je zult in zoveel tijd niets begeren van enig God, als van de koning, of je zult onder de leeuwen moeten. Wat was het dan voor een gebod?

Dat elk zich zou komen aangeven, dat hij in zijn stad en plaats daar hij hoorde, zijn naam zou komen aangeven, waarom deed hij dat? Misschien eens om te zien de gehoorzaamheid van zijn onderdanen, of misschien om eens te zien de grootheid van zijn rijk, maar allerwaarschijnlijkst zal het geweest zijn om hun een schatting op te leggen, immers hoe het zij, hij wil hebben dat ze beschreven zouden worden.

Elk gaat dan op naar zijn stad en plaats, de Geest zegt dat hij wilde dat heel de wereld zou beschreven worden. Is er wel ooit een koning geweest die over heel de wereld geheerst heeft? Neen, nooit zal er zo een zijn. De steen die Daniël zag, die vermaalde al de koninkrijken der wereld, maar dat is de Heere Jezus. Hoe komt het dan dat deze keizer zegt dat hij heel de wereld wil beschreven hebben? Het is te zeggen een groot gedeelte van de wereld. Ja de Romeinen waren als een wereld in de wereld, daar ze heer en meester over waren. Wanneer was het nog?

Als Cyrenius over Syrië stadhouder was. Zij hadden de gewoonte dat ze heren van groot aanzien daartoe namen die ze die last oplegden, dat was wellicht de heidense naam van de man, anders loopt het niet tegen een, de heidenen hadden hun veranderingen van namen, zij hadden ook veel namen, in extra ordinaire dingen namen ze wel een andere naam.

Deze beschrijving is dan de eerste beschrijving, de eerste die zo generaal (algemeen) geschiedde, de eerste ook onder de Joden. Het was zo de eerste in tegenstelling van de andere, Hand. 5 en in alle gevallen wat andere zeggen, dat het de eerste niet is, is het aller-geloofwaardigste. Wat de heidense schrijvers zeggen van al die dingen is niet bezienswaardig, de Heere weet alle dingen, Hij kent de sterren bij namen. Hij kende Augustus de keizer en de naam van de stadhouder en Hij wist dat het de eerste beschrijving was, Gods Geest verhaalt het omstandig.

II. Nu hebben wij de tijd gezien wanneer het geschiedde en door wie.

Nu moesten wij de plaats en de omstandigheid eens zien, daar dit grote wonder gebeurde. Geschiede het te Rome, of te Jeruzalem, of in een andere hoek van de wereld? Neen. Waar dan? Te Bethlehem in de stad Davids. Dit gebod, geschreven en aangeplakt zijnde, werd gehoorzaamd door hen, als gelijk tevoren als toen de Joden schatting oplegden, ze wilden ze niet geven, God had ze een schatting opgelegd, Ex. 3:12. Dat was tot verzoening voor de ziel, ze wilden geen andere schatting opgelegd worden, deden ze het, dan namen ze liever de wapens in hun hand en ze vochten totdat ze dood waren. 't Was een vurig volk, maar zulk een volk wordt wel eens een tam en lauw volk, niemand durft ertegen inkomen, zij gaan dan alle als lammeren, aanzienlijken en slechten, niemand uitgezonderd.

Waartoe gaan ze; om haar naam op te geven, elk gaat naar zijn eigen stad. Je moet weten, de stammen Israëls waren twaalf. Ze waren in twaalf gedeeld, elk wist onder welke stam hij hoorde, ze wisten waar ze wezen moesten om hun naam aan te geven, elke stam gaf ze aan de stad over. Nu komt de Heere daar Hij wezen wil. Jozef komt ook uit zijn stad Nazareth naar de stad Davids, Bethlehem, *omdat hij uit het huis en geslacht Davids was* en hij had in zijn gezelschap *Maria zijn ondertrouwde vrouw, welke bevrucht was.*

God zwijgt het niet, Jozef was uit het huis en geslacht Davids, hij was ondertrouwd met Maria. Zij was bevrucht, zij gaan samen naar Bethlehem, haar oogmerk was om ook haar

naam te laten beschrijven, de man was eerlijk, ordentelijk, godvruchtig, zij waren niet tezamen gekomen. Met de ondertrouw dat naar de wet van God en de wet der mensen niet geschieden mocht, de man was zo eerlijk, hij zou niet graag iemand beklad hebben, noch hij zou niet graag gehad hebben dat iemand een klad op haar wierp, hij zag ze evenwel aan, hij zag dat ze bevrucht was, zij het ook niet kunnende verbergen, hij wil ze niet te schande maken, zo had hij in de zin haar heimelijk te verlaten, maar God Die alle dingen weet, Die de nieren en het hart proeft, Die verhindert het, Die geeft hem een Goddelijke ontdekking.

Jozef, zei God, wat doet ge, doet het niet, uw bruid is zo eerlijk als gij, het is een heel ander werk, wel man, het is Gods werk. Zo overreed God hem door een openbaring, God werd hem te sterk, zodat hij tegen de Heere zei: verlaten neen, ik verlaat ze niet, in eeuwigheid niet, ik stel het vast, ik stel het (verlaten) uit mijn zin.

Hij zulk een ontdekking gekregen hebbende, zeide tot Maria: Je bent mij aangenaam nu meer als ooit, wat zegen is dat, dat de Heere tot mij gesproken heeft, als ik in mijn gedachten had om u te verlaten. Zij gaat dan met hem en hij gaat met haar om een getuige te zijn van haar onnozelheid en ze te helpen in haar nood, hij wil ook God gehoorzaam zijn. Zij gaan dan van Nazareth, waar naartoe? Naar Bethlehem, Hoever was dat wel?

Een dag of 4, 5 reizen. Ze maakt geen uitvlucht, anders kon ze gedacht hebben, in mijn omstandigheden zulk een verre reis, is het niet te ver, neen, ze moest ook de raad van God dienen, Die wrocht erin, Die had er Zijn hand in, met al de zwaarigheid uit haar harte weg te nemen. Je moet weten dat regenten geen beter onderdanen hebben als Godvrezende, predikanten hebben geen beter lidmaten als zulke, hoewel ze dikwijls niet veel geacht zijn; heren en vrouwen hebben er geen beter om hun te dienen, zij weten dat ze de machten over haar gesteld onderworpen moeten zijn, want alle macht is van God, Rom. 13. Ze zijn zulk een zegen in een land of stad en huis daar ze zijn, ze brengen haar gebed en zegen mee, God doet het goddeloze huis wel om haar.

God zegende om Jozef al wat in het huis was, ze zoeken prompt te gehoorzamen die over haar gesteld zijn, als het met een goed gemoed wezen kan, zij zijn geen wederwillige maar trouwe en oprechte, als de regenten en predikanten zulke weten als ze in nood zijn, dan willen ze er wel mee te doen hebben, dan is het, is er niet ergens een profeet des Heeren, is er niet een vrome die eens tot mij spreken kan, die mij eens stichten of opwekken, dat zegt elk; ik weet geen beter nog gezegender, als die God vrezen. Deze mensen hadden God lief en omdat ze van God geliefd waren, zo hadden ze elkander veel meer lief; zij gaan dan tezamen en zeggen, wij zullen met elkander en met God daar komen, wij zullen onze naam ook opgeven.

Maria was ook uit het huis en geslacht Davids, ze gaan met hun tweeën de poort van Bethlehem in, zij moeten nergens anders zijn, al mocht Hij Nazaréner geheten worden wegens Zijn opvoeding, Hij moest daar niet geboren worden, maar hier te Bethlehem in de stad Davids. Waarom werd Bethlehem de stad Davids genoemd, omdat hij daar was gekweekt en opgevoed en tot koning gezalfd; dat Bethlehem Efrata, daar moest de Heere Jezus geboren worden, Micha 5 dat was zo klaar, zodat als de wijzen kwamen, zeiden ze, *waar is de geboren Koning*, zo zei Herodes. Wat is er gaande; roept de Joden! Die vroeg hij, die daar wijzer in waren, waar is Hij geboren, zeide hij. In het vlek Bethlehem, zeiden ze en dan haalden ze deze plaats aan, het is dat Bethlehem daar David van zeide, wie zal mij water te drinken geven uit Bethlehems Bornput; hier is de rechte Bornput, in dit Broodhuis het rechte Brood, Joh. 6.

III. Zijnde ter poort ingekomen, de Heere wist dat de tijd gekomen was dat Zijn Zoon moest geboren worden. Daar gebeurt dat grote wonder, daar zijnde is de tijd vervuld, zij baart haren eerstgeboren Zoon, ze gebruikt hetgeen ze bij haar had, *zij wond hem in doeken en legde Hem neer in de kribbe, omdat voor haar geen plaats was in de herberg.* 't Was geschied dat het werk van God de Heilige Geest over haar gekomen was, de kracht des Allerhoogsten was haar

overschaduwde Lukas 1. Hier geschied het grote wonder, groter als dat de rots water gaf, groter als dat de staf van Aäron bloeide, het was een groter wonder ooit in de wereld gedaan had. Wat gebeurt er? Daar wordt een Zoon geboren, zij baart Hem, het is haar Zoon, het is haar eerstgeboren Zoon, door een vrouw is de zonde in de wereld gekomen, door deze mannelijke Zoon wordt de zonde verzoend bij God voor de uitverkorenen, het moest een zaad der vrouw zijn, Gen 3:15. Dat Kind moest een mannelijke Zoon zijn, Jes. 9, het moest een Zoon zijn en geen meer, hij zegt *niet de zaden als van velen, maar den zade als van één*. Gal 5:6.

Een Middelaar Gods en der mensen, geen tweelingen mochten het zijn. De Joden verzonnen aan twee Messiassen, daar is maar één Naam onder de Hemel de mensen gegeven. Niet alleen was het een Zoon, maar het was haar eerstgeboren Zoon, tevoren had ze er nooit gehad, Hij was de eerstgeborene, dat is de voornaamste, de voortreffelijkste, het was haar Zoon. Hij was de Zoon Gods naar Zijn Goddelijke natuur, maar naar Zijn menselijke natuur de Zoon van Maria, vlees van haar vlees, been van haar been, Hij is als de kindertjes vlees en bloed deelachtig geworden, ze had Hem onder haar hart gedragen om de loop der natuur, het was haar gegaan naar de wijze der vrouwen, zodat Hij gekomen is in de volheid des tijds, als de tijd vervuld was dat ze baren zoude.

Onze Heere mocht niet als een misdraht of ontijdig geborene zijn, ze draagt Hem totdat de tijd vervuld was. Ze kon zeggen dat zij Hem gebarde had: o Zoon mijns schoots, o Zoon mijns ingewands! Ze baarde Hem; Hij is niet door haar gepasseerd, gelijk water door een goot loopt, of gelijk licht door een glas schijnt, ze heeft Hem gebarde, God geeft wel trappen van smart, de enen min en de anderen meer, evenwel is het baren met weën. God zegt aan de barenden vrouwen als ze baart zo heeft ze smart als haar de weën overvallen, zo spreekt er de Schrift van, zo net heeft God het laten aantekenen, opdat het blijken zou, dat Hij in alles de mens is gelijk geworden uitgenomen de zonde, Hij is als de kindertjes vlees en bloed deelachtig geworden. Hoe ging het toen ze Hem gebarde had?

Zijn moeder moest niet zijn als een die eeuwiglijk zwanger was, noch haar lichaam moest zijn graf niet zijn, hoe ging het? Zou nu een vrouw haar zuigeling vergeten, zo er nog zo een barbaarse moeder was, deze zou haar Zoon niet vergeten, voor de geboorte had ze zoeken te zorgen voor hetgeen ze nodig had, ze gingen naar de herberg. Je kunt eens denken in zulk een gewoel van mensen, als er zulk een gebod van de overheid komt, dat er veel rumoer van mensen is, elk moet onder een dak, dan is er ternauwernood plaats te krijgen, zij kwamen, het is genoeg (vol), ze gaan naar de een of andere herberg ze hadden haast haar naam aangegeven, maar daar was voor haar geen plaats, ze zagen ze aan voor twee arme lieden, man en vrouw.

De vrouw zijnde zwanger, ze wilden er niet mee belemmerd zijn, ze hadden misschien nog wel voor een rijke een plaats, maar hier is geen logies voor haar, al wilden ze nog zoveel geven, al schreide en weende ze. Je moet vertrekken, wij hebben geen tijd wilden ze zeggen, blijft ons niet langer lastig. Hij, die de Hemel tot Zijn troon had en deze waard gaf al wat Hij bezat, Die kon zeggen, de Hemel en aarde is Mijne; o wonder Die mocht geen plaats hebben in de herberg. Zij zorgen evenwel, kunnen ze geen plaats in de herberg krijgen, ze moeten evenwel ergens onder dak komen, misschien waren ze wel bedroeft gelijk arme mensen die geen ingang vinden.

Die vrouw wist hoe ze gesteld was, zij gaan daar in een schuur bij de beesten en God ontbind haar, daar heeft ze het wellicht erger als de beesten die nog wel hulp van mensen krijgen, zij dat niet hebbende, zij had geen hulp in haar benauwdheid, als God in de Hemel.

Zij wordt verlost gelukkig en gezegend; wat doet ze? Je kunt het eens denken hoe ze wel zal gezegd hebben, mijn Kind dat ik onder mijn hart gedragen heb, Gij zijt dat gezegende Kind, mag ik U omhelzen mijn God, mijn Zaligmaker, wat zijt Ge een wonderlijk hoog verheven Kind. Je kunt eens denken hoe ze het op haar hart gedrukt en op haar schoot genomen en er

haar liefde aan bewezen heeft; je kunt eens denken hoe ze aan het werk Gods gedacht en geweest heeft met het Kind, daar zijn geen kamers nog ledikanten, ze neemt dat haar voor de hand komt, ze neemt het een of het ander dat ze krijgen kan, daar windt ze het Kind in en ze legt Hem neder in de kribbe in de koude bak van de beesten. Daar hebben ze een os of een ezel van de kribbe los gemaakt, daar legt ze Hem neer, ze behandelt Hem gelijk een moeder haar kindje behandeld; opgedaan zijnde, zo legt ze het in de wieg neer. Daar is nu dat Kindje, dat is de grote God en Zaligmaker, God geopenbaard in het vlees buiten alle twijfel, *de verborgenheid der Godzaligheid is groot.*

TOEPASSING

Daar heb je onze drie stukken, het is al om het klaarst en om het eenvoudigst, nooit heb je wijzer gezien als zulke, die de aller-verborgenste stukken klaar tonen, dat het elk kan vatten. Sommige geven dikwijls zo op van geleerdheid, ze moeten zo en zo spreken, het zijn rechte gekken, daar is geen groter geleerdheid als de grootste stukken klaar te tonen, zodat de allereenvoudigste het kan vatten en moet zeggen: Heere, zo is het, ik aanbid U in dat werk, Heere het is mij aangenaam.

Zie je nu wel, wat een waarachtige God wij dienen, onze God is de Waarheid Jer. 10. Je mag het er op af laten gaan, laat het gaan zo het gaat, al waren het nog zulke donkere wegen en dat wij geen middelen zien, als God zegt: Ik zal het doen, zo geschied het.

Abraham, zegt God, je zult een kind krijgen, het lijkt er niet naar, God stelt het uit, jaar op jaar, eindelijk komt het, toen had hij een kind, God had gezegd, Ik zal uw zaad stellen als de sterren. Toen hij een kind had, zei God, gaat, offert het Mij, hij ging het doen, hij geloofde aan God; daar gaat hij op Gods waarheid de berg op met het mes in zijn hand om zijn zoon te slachten, op hoop tegen hoop, God de Heere zei: Abraham, Ik zal uw zaad in Kanaän brengen, maar het zal eerst 4x 30 jaar dienstbaar zijn, maar dan zal ik dat volk ook richten, gaat op mijn waarheid af, daar brengt Hij Israel in Egypte, daar komt de waarheid; even op diezelfde dag heeft God ze er uitgeleid, Ex. 12 en 13.

Daar feilt geen tittel aan, op diezelfde dag trokken ze uit.

Daarna zei God, de Messias zal komen, 70 weken zullen zijn tot op Messias de Vorst, (Dan. 9)

Daar werden de bloedige plakaten aangeplakt, dat al de Joden moeten omgebracht worden, daar is Mórdechai, dat gaat op de waarheid Gods af, het zal immers niet zijn maar elks handen jeuken naar bloed; daar heeft hij de koningin Esther die zijn nicht is, aan het hof, denkt gij, zegt hij, het te ontkomen, wel ik geloof dat dan der Joden verlossing van elders komen zal en dat gij zult omkomen, op de waarheid Gods bouwt de man en ziet, tenzelfden dage als ze meenden vermoord te worden zo is de zaak omgekeerd.

De Heere Jezus moet in de wereld komen, wel het lijkt er niet naar, het was een oud zeggen, tweeduizend jaar heeft de wereld gestaan voor de wet, tweeduizend jaar onder de wet en het is zo al geschied, dat is zo tezamen 4000 jaar. Nu hebben wij al 1700 jaar onder het rijk van de Messias geleefd.

Die volheid des tijds moest er zijn, God maakt alles, schoon op Zijn tijd. Kinderen van God leert het toch begrijpen, het moet Hem al ten dienste staan, als Hij iets uitwerken wil, tot de duivelen, tot de beesten, tot de vissen, winden, wateren, der koningen harten die wel zeggen wie is de Heere, Hij heeft het in Zijn hand en neigt het als waterbeken waarheen Hij wil, als het Hem belooft, zo vloeit het al vanzelf, Hij doet evenals een landman, zijn water loopt niet wel, hij maakt een andere groeve en leidt het water waarheen hij wil.

Hoe zal Mórdechai verheven worden, daar moeten twee hovelingen de koning willen vermoorden, Mórdechai ontdekt het door zijn nicht Esther, die het uit zijn naam de koning zegt, maar niemand denkt om die arme Mórdechai, hij had het zijn nicht Esther laten

aanzeggen, dat er dat gaans was, de koningin schroomde het in zijn naam te zeggen, zo het niet waar gevonden wordt, zegt hij, laat mij dan ombrengen; de koning laat het onderzoeken, hij vind het zo, ze worden gestraft en het wordt in het kroniekenboek van des konings leven geschreven, dat Mórdechai de Jood dat ontdekt had.

Dat weet God op Zijn tijd werkstellig te maken, daar moet de koning niet slapen kunnen, hij ligt en maalt zo, zegt tegen zijn hovelingen, lees wat in het historieboek van mijn leven, het blad valt op en daar van Mórdechai staat. Ze lezen uit, ze lezen niet dat hij daarvoor verhoogd is, ze scheiden dan daarvan af en gaan over tot een andere historie, zo zegt de koning houd op, wat eer is die man daarvoor gedaan? Geen zeggen ze; gaat, kijkt, zegt de koning, wie daar in het voorhof is. 't Was Haman. Hij komt binnen.

Zo, zegt de koning, zegt het eens, wat zal men dien man doen tot wiens eer de koning een welgevallen heeft? Die trotse man dacht dat hij het was, hij noemt het al op zijn prachtigste dat hij kon, men zal hem een koninklijk kleed aandoen, met des konings ring versieren en op het Koninklijke paard zetten en hem laten leiden door een van de grootste vorsten van het rijk en voor zijn aangezicht roepen: *alzo zal men dien man doen, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft.*

't Het is wel, zegt de koning, doet gij zo aan Mórdechai de Jood, laat niet één woord vallen van al dat ge gezegd hebt. Wat is God groot. Die zijn grootste vijand was, moest dat uitroepen. Vertrouwd God, hij heeft al de harten in Zijn hand.

Hoe zal zijn leven de Heere Jezus te Bethlehem geboren worden, daar Maria binnen een dag 3 of 4 van haar vrucht mocht scheiden en te Nazareth was; wel allang had dat in het harte des keizers geweest om zijn volk te laten beschrijven, 't gebod wordt uitgegeven, ze gehoorzamen het woord, geeft tol dien gij tol schuldig zijt, dat woord leerde dat Kind daarna Zijn toehoorders.

Geliefden, eert toch God, al moet je zeggen, ik zie daar mijn leven niet door, 't is zo duister met de kerk en met mijn familie, daar komen zulke kruisen en tegenspoeden, ik heb zoveel vijanden, zegt ge, hoe zal dat zijn?

God is geen ding te wonderlijk, *op de berg des Heeren zal 't voorzien worden.* ge moet uw man, uw vrouw, uw vriend verliezen, je zegt hoe zal dat gaan, wel, zo je God vreest, Hij zal u helpen en zegenen.

Zegt ge, het staat zo donker met de kerk, hoe zal dat gaan, dat de kerk in beproefde vromen haar handen zal komen?

God zal het doen tot Zijn eer, Hij laat het altemet donker worden, opdat Hij te meer eer zou krijgen en opdat zij de reddingen in 't navolgende geslacht vertellen zouden, *kent de Heere in al uw wegen.*

Een ziel zegt altemet: ach God, hoe zal dat zijn, hoe raak ik mijn leven uit het werk der overtuiging uit die donkerheid, uit die lauwheid, hoe raak ik mijn leven in het licht van Uw aangezicht, die stonde zal ook al komen.

Kunt ge 't wel aan iemand beter toevertrouwen als aan God, in de Heere Jezus? Met Hem komt ge alles te boven, is Hij voor u of voor mij gekomen, hoor de zaken zijn klaar, legt er uw hart bij, zijt ge een zieke ziel, hebt ge bij al uw ziekte die ge ooit gehad hebt een zieke ziel gekregen, die een zieke ziel gekregen heeft, die klaagt zo, dat hij zulke kloppingen in zijn hart heeft, zulke ontsteltenissen. Heere zegt zo een, U heb ik tot mijn Medicijnmeester zo van doen. Matth. 9. Hebt ge geen pijn in uw hart over uw verloren staat, zoekt ge niet gered te worden of vraag je er niet naar?

Ten 2^e, ben je over uw verloren ziel zonder kommer, stort je geen tranen over het verlies, hoort en ziet men het niet aan uw taal en spraak, zucht je er over, zeg je niet, ach Heere, ik

ben een bedorven schepsel, zo Gij mij niet te hulpe komt. Zeker Uw Zoon is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.

Ten 3°. Och die in zijn ogen zulk een groot zondaar is, de Heere is gekomen om te roepen, niet rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering, dat is zulk een goed teken 1 Tim. 1:15. De grootste der zondaren dat kan elk van hemzelve zeggen, ik ben zulk een voorname, ik heb zoveel verdorvenheden. Doch laten het niet maar woorden zijn, God is getuige, hoe dikwijls dat je dat gezegd hebt; nog eens, heb je in de kerk en de wereld een traktement evenals het de Heere had. Hij kreeg bij de wereld noch kerkelijke een ingang.

Haat u de wereld, wel zegt de Heere Jezus, weet dat ze Mij eer dan u gehaat heeft; of acht u de wereld veel en doe je met haar mee, als ze u liefhebben dat is een slecht teken.

Nog eens, kunt ge betuigen dat de Heere Jezus plaats in uw huis en hart gekregen heeft en in uw kamer, is dat uw ziel het liefst, vernacht Hij als een bundeltje mirre tussen uw borsten. Als je wakker wordt, denkt ge dan aan Hem, hebt ge de Heere Jezus door 't geloof in uw hart laten wonen, is man of vrouw van huis dat men 't niet weet maar elk is ontstelt, is Jezus geweken, 't is tegen elk hebt ge Dien gezien, die mijne ziel liefheeft?

Hij heeft al een gestalte in u gekregen, in je geloof, liefde, zachtmoedigheid, in het naar de Hemel willen. Zijn zulken die naar de Hemel willen uw moeders, zusters en broeders, hoort dan dat woord dat u zo dikwijls gezegd is, zo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, die in Hem geloofd zal niet verloren gaan.

Daar ligt nu het stuk de 7 verzen; in 't vervolg in de boodschap en de grote blijdschap, ik verkondig ulieden grote blijdschap, dat u geboren is, Christus de Heere in de stad Davids; ik wens dat de Heere dit gesprokene believe te zegenen aan mij en aan ulieden tot Zijn eer, om Zijns Zoons wille, Amen.

Predicatie gedaan op Zaterdag 25 december 1723, des morgens in de Gasthuiskerk.

Vijfde predicatie over Lukas 2:13 en 14. Kerst predicatie

"En van stonde aan was er met de engel een menigte des hemelsen heirlegers, prijzende God en zeggende: Ere zij God in de hoogste [hemelen], en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen."

Wij lezen in Matth. 5:15 dat de Heere Jezus zei: *men steke geen kaars aan en zet ze onder een bed of korenmaat, maar op een kandelaar en zij verlicht allen, die in het huis zijn.* Als God lichten maakt, zo doet Hij het niet opdat zij verborgen zouden blijven. Hij heeft gemaakt zon, maan en sterren en Hij hangt ze in de hemel, dat is niet opdat ze verborgen zouden blijven, maar ze geven haar schijnsel. In de 19^e Psalm, elk ziet het en staat verbaasd, geeft God Zijn licht, het Woord; Hij wil niet dat het verborgen zal blijven of in het duister, maar het is een lantaarn en een lamp, Hij wil hebben dat elk die in de kerk is, het in zijn hand neme en dat ze zo zullen wandelen in het Licht des Heeren. Gaat, zegt God, tegen Zijn knechten en onderzoekt en verkondigd de ganse raad van God, Ik wil niet hebben dat je ze verdonkert door woorden zonder wetenschap, gebruikt het Woord. Het is een krachtig middel om het hart te openen als het met Gods Geest gepaard gaat, als God Zijn Woord daartoe gebruikt, dan kan er van zulke daar het aan geschied is gezegd worden: eertijds waart ge duisternis, maar nu zijt ge licht in de Heere.

Doet God dat aan de mensen opdat ze zwijgen zouden, neen, maar Hij doet het opdat ze Zijn volmaaktheden en deugden verkondigen zouden en zo tonen dat ze een licht in de Heere zijn. Zend God predikanten met gaven en genaden, doet Hij dat opdat ze verdonkeren zouden, nee, maar ze moeten een stad op een berg zijn, Matth. 5. *Laat uw licht also schijnen opdat uw Hemelse Vader er door verheerlijkt mag worden.* Zo was 't met Johannes de Doper, hij was een brandende kaars, ze verheugden zich voor een korte tijd in zijn licht. Dat is altemaal bewaarheid in de Zon der gerechtigheid, Die zou komen, Die de oorzaak van alle licht was, anders zouden wij in 't donker hebben moeten blijven, die opgang uit de hoogte doet God niet opgaan opdat ze in 't donker zouden blijven, maar Hij wil ze in 't licht gebracht hebben. Als die opging, men hoorde er elk van spreken, het waren geen Joden in Juda die Hem kenden, zij vermelden Hem niet.

God wist evenwel raad om te verkondigen, deden het geen mensen, Hij zend een ster die maakt het bekend in verre landen, Matth. 2. Waren er geen mensen om het te verkondigen, daar waren vele duizenden engelen, doet gij de boodschap op de aarde, zei God, als er mensen ontbreken, dan zullen de engelen spreken, geen één, maar een groot getal, een menigte des Hemelse heirlegers.

Hoort zeiden ze tegen de herders, wij zullen 't je zeggen wat er gaande is, luistert, zij luisteren en God zegent het, zij reppen zich en gaan naar het plekje waar het Kind was, zij vinden het zo gelijk als de engel tot hen gesproken had.

Daar krijgt de Heere aardse predikanten, zij gaan 't alom bekend maken. Tegenwoordig hebben wij de hemelse predikanten, wat een grote God hebben wij boven in de Hemel en beneden op de aarde, daar waren van stonden aan een menigte van heilige engelen bij die ene die daar bij de herders stond, zij zijn werkzaam, zij prijzen God, bij manier van zingen, haar gezang is: *Ere zij God in de hoogste Hemelen, vrede op aarde in de mensen een welbehagen.*

Laat ons een weinig met ons hart als voor God bezig zijn; zie je een leger, zo moet je bedenken dat er een groot koning is. God is een groot Koning, Die meer als een leger heeft, wat een schrikkelijk zware legers heeft Hij; Hij heeft er 2 a 3 beneden de zon en Hij heeft er 2 a 3 boven de zon. Waar heeft God Zijn legers?

Vooreerst beneden in de hel, daar is geen één duivel of alle zijn ze 's Heeren heir, Hij gebruikt ze als het Hem belieft, Hij werkt door haar in en voor Zijn kinderen zoals het Hem

lust, niet één van die zwarte bende, kan zich roeren als het Hem niet belieft, ze kunnen geen beest noch mens kwaad doen als 't Hem niet belieft. God als Krijgsman stelt orde op dat leger, wat Hij haar toelaat of niet.

Dan heeft Hij ten 2e een leger in de wateren in die afgronden; de afgronden al wat er is, gebruikt God als Zijn leger, wateren, landen, stranden, klippen, vissen groot en klein, al wat de paden der zeeën doorwandeld, Hij doet even als een groot koning, alles naar Zijn believen, als Hij tegen de Jordaan zegt: scheid, ze doet het, zegt Hij tegen de Rode zee: droog op, ze doet het. Zegt Hij: keert weer en bedekt de Egyptenaren, ze doet het
Zegt Hij: vis neemt Mijn profeet in, laat hij in uw mond schuilen, ze doet het; zegt Hij spuwt hem weer uit op het droge, ze doet het. Zullen wij dan God niet vrezen die de zee het zand tot een paal gesteld heeft, Hij heeft de zee met grendelen gesloten, Hij vergadert ze als in een vat, Hij zet ze palen die ze niet kan overtreden, zo regeert die Koning over het leger de wateren.

Dan heeft Hij ten 3^e nog een leger beneden op aarde, dat zijn al de beesten en mensen, die gebruikt Hij zoals 't Hem belieft, Hij regeert niet alleen grote maar ook kleine dingen; de luizen, het stof werd luizen, de sprinkhanen Joëls, als je Joël 1 leest, het is of je daar een koning zag met een ontzaglijk leger en als 't er op aankomt zo zijn het sprinkhanen, daar verheft God Zijn stem voor dat heir en doet er schrikkelijke dingen door. Leeuwen, beren, alles is tot Zijn gebruik als 't Hem belieft tot een hondstong, als je dat rumoer bij nacht hoorde als de kinderen Israëls uit Egypte trokken, een zesmaal honderduizend man, niet een hond verroerde zijn tong.

Dan heb je ten 4^e Mijn leger boven zegt God; in de lucht, in de sterrenhemel, in de derden Hemel, daar is geen een vogel of hij hoort tot het leger Gods, een raaf had God daartoe beschikt om Zijn profeet het voedsel te brengen, gij roofgierig beest, al is het dat je zelf zo graag zijt naar brood, je zult dat alle dagen daar zolang brengen als Mijn profeet daar is; de vogeltjes, daar valt er niet een zonder de wil van de Heere. Over dat leger geeft Hij bevel, daar valt geen druppeltje regen, geen vlokje sneeuw of Hij regeert het, Hij strooit de rijm als as, daar komt niet een donderslag, geen wind of de Heere regeert het. Hij wandelt op de vleugelen des winds, Hij zet ze naar mate en gewicht, dat hebben wij onlangs gezien, gister acht dagen (geleden), daar stonden wij allen en keken en zeiden zal 't nog hoger gaan, daar baden wij, Heere zet er toch het gewicht aan, dat duurde zo een uur of vijf of zes; wat meer als een jaar geleden had je die hagelstenen. God zette ze weer ter neer.

Je ziet de grootheid Gods niet alleen onder legers in de lucht, hemel, maar komt in de sterrenhemel, dat ganse heir staat tot Zijn dienst. Zegt God: *zon staat stil, zij doet het, maan staat stil, zij doet het; 't was zodat er geen een dag dergelijke was*, Jozua 10, dan is 't eens zon staat stil, dan eens geeft geen licht, zij doet het, ach Heere de sterren strijden tegen Sisera, wij weten 't niet, hoe 't geschied, maar wij moeten zeggen, de sterren uit haar loopplaats streden tegen Sisera. Klimt nu eens tot de derde Hemel, wat een leger is daar van duizend maal duizenden geesten die van God geschapen zijn, om op hunzelve te bestaan, die niet geschikt zijn tot een lichaam gelijk onze ziel, die op elkander werken, het onderscheid is, dat onze ziel geschikt is voor een lichaam. Daar staan zij, levende en zwevende voor God met haar geestelijk verstand en krachten om God grootheid te geven; uit dat leger komen er hier een menigte.

Waarom belieft God de engelen als een heir te vertonen?

1^e. Wegens de orde, 't gaat er alzo ordentelijk, daar is geen wanorde waar dat je het werk Gods bezieet, 't is alzo geschikt, de zomer, de winter, onder de mensen en zou er dan in de Hemel in dat leger Gods geen ordentelijkheid zijn?

2^e. Zij worden een leger genaamd wegens de veelheid, Zerach de Moor had een leger dat schrikkelijk was, 2 Kron. 14, van duizendmaal duizend moren. De duivel sprak van een

legioen, de Heere Jezus van 12 legioenen engelen, daar zijn er vele duizenden, tien maal tienduizenden.

3^e. Zij worden een leger genaamd wegens de gehoorzaamheid die er in dat leger is, elk in een leger gehoorzaamd zijn generaal en kapitein. Matth. 8:9, zei dien hoofdman, ik zeg tot dezen gaat en hij gaat, zo is het ook onder de engelen, zij doen allen de stem Zijns woords, zegt Hij gaat, zij gaan.

Ja, ten 4^e worden ze een leger genaamd omdat ze legerswerk doen. Wat doet een leger voor de goede onderdanen? Zij geleiden haar, zij beschermen ze, zij bewaren ze, zij strijden en vechten ervoor, doen de engelen dat ook? Ja, het zijn zulke gediensstige geesten, Hebr. 1:14. Wat een aangename diensten doen ze aan de Kerk, hoe menige onzichtbare diensten doen ze, de berg was vol vurige wagens en paarden, dat zag Elisa, de jongen zijn ogen werden geopend zodat hij het ook zag. De engelen legeren zich rondom hen die de Heere vrezden; een engel bij drie vromen in de oven, een engel bij een vrome in de kuil der leeuwen, bij een vrome twee legers, bij Jacob; zodat wij niet behoeven te denken dat elk mens een engel heeft.

Dat is zot, het is alzo als het God belieft heeft naar Zijn orde. Niet alleen doen ze zulke diensten maar zij bewaren ze, zij zouden ze als op de handen dragen, Ps. 91:12. Gelijk ze aan het hoofd deden, zo deden ze ook aan de leden, dat wist de duivels zelfs wel, behalve dat. Wat een dienst doen ze als een kind van God sterft, dan doen ze hetgeen ze aan Lazarus ziel deden, die werd van de engelen gedragen in Abrahams schoot.

't Was hier niet alleen een menigte, maar *een Hemels Heirleger*, daar hoorden ze thuis, daar waren ze vandaan, zij deden Hemels werk. Zij zweefden tussen Hemel en aarde, de Heere was niet schraal in 't zenden, Hij zond een groot getal van die heerlijke geesten. De Heere Jezus zei: *zo Ik Mijn Vader bid, Hij zou Mij meer dan 12 legioenen engelen zenden*. Hier was 't zonder bidden, de Vader had dit Kind lief, daar was een grote hoop, misschien waren er min, misschien waren er meer, maar waar waren ze? Zij waren in de landstroken bij die herders, bij die enen engel die tot de herders gesproken had, gelijk je gisteren hebt kunnen horen, zij maken met elkander een gezelschap uit, van stonde aan waren zij er. Vlug en vaardig, 't waren wakkere dienstknechten, geesten die als vlammen vuurs waren. Wat moeten die herders aangedaan zijn geweest, *lieve Heere, ons dat te gebeuren?*

Wat dunkt u, dat er zo wel omgegaan is, als ze dat gezien en gehoord hebben. Hoe blij en nederig hebben ze wel geweest, zouden ze niet wel gezegd hebben gelijk als Jacob toen hij de ladder zag, daar hij de engel langs zag neerdalen en opklimmen, wat zeide hij, waarlijk is God aan deze plaats, 'hoe vreselijk is deze plaats, het is een huis Gods, het is een poort van de Hemel', denk je niet dat dat wel in het hart zal geweest zijn?

't Waren Joodse mannen, zij kenden de Bijbel, 't zal haar gegaan zijn als Mozes, ik zal heengaan en bezien dat wonderlijk gezicht, hoe die braambos brand en niet verteerd, ik moet dat terdege bekijken; zou het haar niet wel gegaan hebben als Manoach en zijn vrouw, wij zullen sterven omdat wij dat grote gezicht gezien hebben. Of zo God lust had ons te doden, zou Hij ons dat niet hebben laten zien. Zij zullen buiten twijfel wel gezegd hebben, als die man, *ik geloof Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp*, of gelijk als Thomas, *mijn Heere en mijn God*. Of gelijk als Sauls als hij bij die hoop profeten kwam, die profeteren met spelen en zingen, zijn hart werd ook geroerd en verrukt, hij raakt ook aan 't profeteren, aan 't spelen en zingen, hadden zij ook niet met allen te zeggen, zij wilden ook hun gedichten van de koning zeggen. Deze menigte van engelen, wat deden zij? Waren zij ledig, neen zij spreken duidelijk en klaar, dat spreken duidelijk en klaar is, is hier duidelijk te zingen en te zeggen: Ps. 45. *Ik zeg mijn gedichten uit van een Koning*.

Zó ging het ook, *zij loofden en prezen God*, bij manier van zingen, zij waren uit de Hemel, zij deden Hemels werk, wij lezen al meer dat zij zongen, Job 38:7, *waar waart gij toen al de*

Morgensterren tezamen zongen. Wij lezen in Jesaja 6:3, dat ze roepen: *heilig, heilig, heilig is de Heere der Heirscharen*, dan lezen wij dat de engelen stemmen hebben. Johannes zegt in zijn Openbaring, *ik hoorde een stem als van vele wateren, als van vele duizenden engelen, zij loven en prijzen.* Wat is dat te beduiden?

Het geeft te kennen dat er in de Hemel geen noden, noch vijanden zijn, noch zonden noch strijd is. In de Hemel zijn geen noden, alle onvolmaaktheden zijn daar teniet gedaan. Onder de engelen is nooit onvolmaaktheid geweest, hier is zuchten en zingen, bedroeft en blijde zijn, lijden en danken, daar is loven en prijzen. Het geeft te kennen dat er in de Hemel geen zonde is, al wat daar is, heeft óf nooit zonde gehad, óf alle zonden afgelegd; in de Hemel is overwinning en triomf, dan past zingen en loven. 't Is daar alle vijanden buiten en alle vrienden binnen, dat zal zo zijn van de dag des oordeels tot in alle eindeloze eeuwigheid.

Als men dat aan een mens doet, dat men iemand looft of prijst, dan is men aandachtig, men heeft een groot bevat van zijn waardigheid, men is er over verwonderd en men wordt gaande om dat te melden, om zo tot eer te zijn van degene, die men schat.

Ten 1^e, als men iemand prijst, dan is men ingespannen, men ziet wat zo een bezit; ten 2^e zo schat men 't; ten 3^e, men staat verwonderd; ten 4^e, men kan dat niet verzwijgen, maar men gaat het melden, zo was het met de engelen.

Zo is 't met een vrouw, zij spreekt van de waardigheid van haar man; zo is 't met de kinderen, zij spreken van de waardigheid van hun ouders; de discipelen spreken van de waardigheid van hun Meester; een zieke spreekt van zijn dokter, een verlost van zijn verlosser, een knecht spreekt van de waardigheid van zijn heer, een vriend van de waardigheid van zijn vriend; zo doen zij uit een wijd begrip van de waardij Gods, zo waarden zij God, zij staan verwonderd en bedekken met twee vleugelen hun aangezichten.

Wat, zeggen ze, is er een onderscheid tussen ons en U, dit onderscheid is al te groot tussen onze heiligheid en de Uwe, al is 't dat wij zonder zonde zijn, als dat wij ze bijeen zouden vergelijken, zij bedekken met twee hare voeten, al hebben wij een groot verstand, zeggen ze, zo is 't niet te vergelijken bij onze Koning. Ze bedekken dan hunne aangezichten en hunne voeten, daarmee willen ze dit zeggen: ons verstand noch onze heiligheid is niet te vergelijken bij onze Gods, zo zijn ze bezig.

Wij hebben hier een stukje van haar bezigheid, haar gezang. Je zult zeggen, zijn er geen onuitsprekelijke dingen, *wat was de inhoud van hun gezang?*

't Was: daar is een God in de hoogste Hemelen en Die heeft eer, zij verheerlijkten en verheffen God over zulk een stuk werk, daar Zijn heerlijkheid zo in bleek, daar is vrede gemaakt op de aarde, zeiden ze, die God heeft een welbehagen in de mensen, daar is een God zeiden ze. Herders, je moet ons niet te groot schatten, daar is een volmaakt Wezen, wij hebben alles van Die God. Die God, is ook uw God, daar heb je indrukken van, wij zijn het met u eens, Die God die Gijlieden dient, is ook onze God, 't is een God in de hoogste Hemelen, het is niet een afgod die in tempelen woont, Hij woont niet tussen de cherubijnen of in 't heilige der heiligen, maar Hij woont in de hoogste Hemelen. Ja, dat Kind Dat er geboren is, is God geopenbaard in het vlees, Hij heeft het geen roof te achten Gode evengelijk te wezen.

't Is een God in de hoogste Hemelen. Het moest hun allen tot aandacht verwekken, die God en dat Kind heeft eer, Eer dat is de glans die van iemands perfectie en volmaaktheden afvloeit. Heeft iemand eer of glans, zij is hem van God meegedeeld, dat is eer, neemt eens: je hebt een boot met diamanten gekocht, daar vloeit een glans van, zo is 't met de ere Gods, die vloeit van de glans van Zijn volmaaktheden, dat was eer, die vloeiende van de glans die op Mozes aangezicht was.

Zo was 't met de engelen, wij geloven in God, zeiden ze, Die in de Hemelen is. In 't Oude Testament was Zijn Heerlijkheid op de Ark te zien, wij geloven in die God, Die de blijken van Zijn Heerlijkheid zal doen zien in Zijn Zoon, in een teken. Geliefden, meent gij dat het in de Hemel minder als op de wereld zal zijn? Hoe menig teken van Zijn eer geeft God hier?

Nu ziet gij Zijn Heerlijkheid in 't werk der natuur en der justitie en als 't God belieft in 't werk der genade. Maar daar zijn grote, heerlijke en verrukkensmachtige dingen in de Hemel te zien, zij zullen God zien in 't werk der heerlijkheid, daar Hij Zich daar eeuwig in vertonen zal aan engelen en mensen. Je moet toestemmen dat sommigen hier wel een teken van Zijn grootheid zien, zou het dan in de Hemel niet zijn, zeggen wij, daar het teken van Gods Majesteit in gezien zal worden. De Heere Jezus zal er wel veel van hebben, maar ik geloof dat er buiten de Heere Jezus een teken van Zijn Majesteit zal zijn, daar wij alle over verbaasd staan zullen; behalve dat: ere zij die God. Sommigen menen dat wensenderwijs, anderen stellerderwijs, wensenderwijs maakt partij met ons; maakt God met ons groot, al wat in de wereld is moet Hem eer geven. Andere stellen zich ertegen dat het stellerderwijs moet zijn. Hier doet God een werk dat Hem verheerlijkend is. Hier is Gods eer en heerlijkheid in dit werk, hier is Gods eer. In 2 Sam. 6:20 zei die vrouw, hoe is de koning nu verheerlijkt!

Zo mochten ze ook gezegd hebben, hoe is de Koning van de Hemel nu verheerlijkt in dit Kind, dat van zulke arme ouders is, dat het geen plaats kon krijgen in de herberg.

Ja God is nooit meer verheerlijkt als in dit Kind, wat ziet ge er van Gods heerlijkheid in, willen wij u eens een weinig helpen?

Ten 1^e, God verheerlijkt er Zich in, wegens Zijn waarheid en trouw; Ten 2^e wegens Zijn wijsheid; ten 3^e wegens Zijn rechtvaardigheid; ten 4^e, wegens Zijn macht; ten 5^e wegens Zijn ontferming; ten 6^e wegens Zijn liefde en dan als je dat begrijpt, zo moeten wij zeggen: O Heere, hoe heerlijk is Uw Naam.

Ten 1^e zeggen wij God verheerlijkt er Zich in wegens Zijn waarheid; Ten 2^e, wegens Zijn wijsheid en verstand; ten 3^e, wegens Zijn rechtvaardigheid; ten 4^e wegens Zijn kracht; ten 5^e wegens Zijn ontferming; ten 6^e wegens Zijn liefde.

1. Is Gods waarheid niet verheerlijkt, al wat Hij met Zijn mond van dit Kind gesproken heeft, heeft Hij het niet alles vervuld, al wat Hij gezegd heeft, dat Hij zou doen, is de Silo niet gekomen? Was het niet een maagd-moeder? Schepte God niet wat nieuws? Luk. 1. Is Hij niet uit de hutte Davids gesproten? Is niet al vervuld, dat Hij door de mond aller Zijner heilige profeten voorzegd heeft, van het begin van de wereld, dat zoveel duizenden jaren is uitgesteld? Al de beloften zijn ze in dit Kind niet ja en amen? Is dan de waarheid Gods in Dit Kind niet groot?

Ten 2^e, wordt God er niet in verheerlijkt wegens Zijn wijsheid? Heeft God wel ooit zulk een wijs stuk werk gedaan, als dit, zou de menigvuldige wijsheid Gods wel ooit zo gezien zijn geweest als hierin, dat Hij aan doodschuldigen het leven geven wil? Daar scheen nooit door te komen zijn; de rechtvaardigheid en waarheid Gods eisen de dood, de genade wilde het leven geven, God in Zijn rechtvaardigheid moet de zondaar straffen, de genade wil hem genade bewijzen, daar staat het al stil. Hier is dit Kind, hierin wordt de veelvuldige wijsheid Gods geopenbaard, Ef. 3:10. Hier is aan 't verstand Gods geen einde, *o diepte der wijsheid*, Rom. 11:30. *O diepte des Rijksdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, de alleen wijze God zij eer en heerlijkheid*, staat op dat Kinds voorhoofd. Engelen- en mensenverstand is niet bekwaam om God zo te verheerlijken.

Ten 3^e, ere zij God wegens Zijn rechtvaardigheid. God heeft schrikkelijke oordelen op de wereld vertoont, maar nooit zulke grote als in dit Kind, ik kan je niet genadig zijn, zegt God, of dit Kind moest in de gelijkenis van een dienstknecht komen. De zonde moest gestraft zijn in uw plaats, hierin bevestigd God Zijn liefde, hierin betoon Ik Mijn rechtvaardigheid dat

Ik Dat Kind, dat geen zonde gekend heeft tot een Zondoffer maak. (Martelaren) werden verbrand, het zijn zondige mensen, maar hier is een onzondige in plaats van zondige, dat geeft glans.

Ten 4^e wordt er God in verheerlijkt wegens Zijn macht en kracht. Dat Kind was een waar zaad der vrouw, niet uit de wil des mans maar uit een maagd geboren. Hoe is God nu verheerlijkt, hier is Zijn kracht groot, als het aan de kracht komt is Hij sterk, alle dingen zijn bij God mogelijk. Dat bij de mensen onmogelijk is, is bij God niet onmogelijk, al zei de moeder hoe zal dit zijn? Zij kon zeggen: *grote dingen heeft aan mij gedaan, Hij Die machtig is en Heilig is Zijn Naam.*

5. Hoe is God verheerlijkt in dit kleine Kind, wegens Zijn ontfermingen is hierin een grote barmhartigheid te zien, dat zag Zacharias, Lukas 1. God heeft ons bezocht met innerlijke bewegingen der barmhartigheid gelijk een moeder zich innerlijk beweegt. God wordt er in verheerlijkt.

6. God wordt er in verheerlijkt wegens Zijn liefde, die gaat alle verstand te boven. Abram gaf Izak, nu zie Ik dat je Mij lief hebt zei God, maar wat is Izak bij Jezus, aan wie kon Abram Izak beter geven als aan God? Maar hier gaf God Dit Kind aan een menigte van zondige mensen, zie hoe lief God de wereld had, ziet hoe lief de Heere Jezus Lazarus had, dat Hij daar met tranen staat, ziet hoe lief God de wereld had, dat Hij Zijn enig geboren Zoon niet gespaard heeft.

Luther placht van die tekst te zeggen dat ze als een kleine Bijbel was, dat hebben wij gister een beetje uitgelegd, wij klimmen nog een beetje hoger en wij zeggen, mensen vrede op aarde tussen God en u, in Dat Kind is er ook tussen u en ons vrede. De engelen hebben niets meer tegen u, je zijt gekomen tot de vele duizenden engelen Hebr. 12:22. Wij hebben geen zwaard meer in onze hand tegen U, 't is gedaan, God is met u verzoent, 2 Kor. 5:19. Hij is met ons en u bevredigd, grijpt die sterkte aan en maakt vrede met God Jes. 27. Ef. 2:14, Christus is onze vrede 2 Kor. 5:19, 1 Joh. 2:2, Hij is een verzoening niet alleen voor onze zonden, maar voor de zonden van de hele wereld, Kol. 1:19-21; 't Is nu al verzoend, wij klimmen hoger op, *in de mensen een welbehagen*, niet in duivelen die onze metgezellen zijn, die met ons in de Hemel geweest zij Hebr. 2:16, Hij neemt de engelen niet aan, maar de mensen.

Waarom deed God dat, omdat het Hem zo belijft, waarom verloor God Israel die het kleinste en slechtste volk op aarde was? Omdat het Hem zo belijfte. Matth. 11:25: *Ik dank U Vader Heere des Hemels en der aarde dat Gij deze dingen de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt ze de kinderkens geopenbaard, zo is het welbehagen voor U.* Ef. 1:9, *naar Zijn welbehagen heeft Hij ons begenadigt in de geliefden*, je kunt het zo vatten: in Christus zijt ge de lust van God, je bent een Koninklijk zaad en sierlijke kroon in Zijn hand, Hij is verblijd over u als Hij u wel doet, Hij heeft een welbehagen in uw tranen, overtuigingen, nederigheid, bidden, in uw persoon en gedrag, in uw dood, die is kostelijk in Zijn ogen, in Christus heb Ik wederom in de mens een welbehagen, is dat nu niet een Hemelse taal van de engelen?

TOEPASSING

Nu nog een woordje tot stichting; ach doet ge nu mee met de engelen of niet, hebt ge uw leven meegedaan?

1. Eerst, gij houdt er niet mee, die van dit psalmen gezang niet houdt, die niet veel komt om dit psalmgezag te horen, ik heb over de weinigte niet te klagen, evenwel moeten wij over de stad en de gemeente klagen, zij komen niet genoeg op. Daar ze hartelijk behandeld worden, wij vallen u zo hard niet eens, wij zijn zacht genoeg, wij bidden en smeken u, God zie onze stad, wij zien het niet. Hoe velen zijn er die hun werk nu in huis hebben, is dat nu uw werk, in huis bezig te zijn met de kost te bereiden die gasten verwachten, je moest liever elkaar op andere dagen verzoeken als je daardoor gehinderd bent om dit te horen, dan heb je er geen

vrijheid toe. Als het u beletten zou om te horen dit engelengezang, 't zal in 't oordeel tot uw last zijn, maar tot onzen last niet, dat wij het u gezegd hebben. Ja als je in uw gezelschappen zult zijn vandaag of op andere tijden, zoudt ge u niet geaffronteerd (beledigd) houden, als er van Gods eer gesproken werd, zeg je dat past niet altijd, wij zeggen dat diende altijd te passen, 't past niet de zonde te doen, allen zijn zo gesteld dat ze zeggen: ik wil van God noch van de engelen niet spreken. Het is met u dan niet wel gesteld, ge zult gezelschappen vinden daar prijzen ze wat, maar geen God. Ze prijzen een goede schotel spijs en drank en een mooi kleed, maar wil er iemand God in de Hemel verheerlijken, zij niet, dan zouden zij beschaamd zijn, wij elk geven God geen heerlijkheid gelijk als ons past.

2. Dan is er een ander slag, die willen in oorlog leven, in vijandschap met God de Heere, je weet niet of je een uurtje levens hebt, wij betuigen u zo je Zijn vijand nog wilt blijven en in de wapens wilt blijven staan met uw gedachten en wandel, het is droevig met u gesteld, dan heb je geen behagen in God noch in Zijn dienst, noch in Zijn kinderen, noch in Zijn leiding, noch in Zijn weg, dan wil je al van God af, je leest niet, je bid niet, je wilt de zonde doen, je strijd tegen de Heere, dan hebben zulk nog inbeeldingen, dat ze vrede zullen hebben en dat ze God tot haar God hebben, net als Haman, tot wie zou de koning lust hebben als tot mij, hij miste in zijn inbeelding. Zij hebben geen grond, maar valse grond, zandgrond; waarop denk je dat God de uwe is? Je hebt geen, als vals bescheid; de koning Agag kwam weelderig naar de profeet en zeide: de bitterheid der doods is geweken, kom, zei de profeet, gelijk uw zwaard alzo menige moeder van haar kinderen beroofd heeft, zo zal uw moeder van haar zoon beroofd worden en in die ijver God hieuw hij hem in stukken.

Wat grond dienen wij te hebben, als wij zouden zeggen het is vrede?

1. Eerst ach zo te erkennen het behagen van de vrijmacht van God de Heere; al zag ik dat Hij mij voorbij ging en een ander aannam, daar is niemand die vrede krijgt als uit 't behagen Gods, ik hebbe niets tegen, al was ik een vat des toorns.
2. Die dat heeft kan zeggen: alle vijandschap die er nog in mij over is, staat mij zo lelijk en zij valt mij zo zwaar, hoe kan 't zijn, zegt zo een, dat ik zolang zo zot gehandeld hebt tegen zo goede Heere, ik heb berouw, oordeelt het zelf voor God; is 't bij u altijd en vrede en goede doen, dan is 't niet recht. God maakt met geen een vrede of Hij doet hem zijn vijandschap voelen, noch met een predikant, noch met een lidmaat.
3. Zegt zo een, ach Heere ik ben zo ziek om genade in Uw ogen te vinden, wat zult Ge me geven als Ge mij dat weigert, ach ik kan buiten God in Christus niet tevreden zijn, al gaf U mij heel de wereld, als U mij Uzelf niet geeft. Als je thuis kwam en God zei: wat begeert ge, zou je weten te zeggen, dat ik maar genade in Uw ogen mocht vinden, dan ben ik voldaan.
4. Nog eens, ach dat arme kleine Kind is Dat zo groot bij u geschat, dan zult ge in uw hart denken, 't is zulk een heerlijk Kind, Hij zal in uw oog zo schoon en zo groot zijn, God bovenal; Hij is blank en rood, 't is die Man der wenselijkheid, Hij is de wens van uw ziel, de Fontein van levende wateren, Hij is u zo dierbaar, al begeerlijk wat aan Hem is. *Dat is mijn Vriend en Liefste* zult ge zeggen.
5. Nog eens, zo ik deel aan Hem heb, al de overige wapens doen zo zeer, wij hebben elk onze wapens van verdorvenheid die wegen; daar worstelen ze tegen, die moeten weg, die moeten verbroken worden, wij zullen met zonde gaan tot ons doodbed, maar daar is er geen een aangenaam tot haar dood toe. Wat zegt nu uw gemoed, handelt niet lichtvaardig in zaken van 't uiterste gewicht.
6. Nog eens, je zult zulk een welbehagen in God hebben, het zal onze verlustiging zijn aan Hem te denken, wij hebben dan zulk een behagen in Zijn roede, in Zijn kussingen, in Zijn raad en bestraffing. 't Is al goed, wat Hij doet, 't moet alles medewerken ten

goede, zij hebben zulk een behagen in Zijn dienst, in Zijn Woord, in Zijn Geest. Zij hebben zulk een lust om God te behagen, zelfs al zitten ze onder een werelds gezelschap, haar hart hunkert, ach was ik onder vromen, zij zoeken zo teer te zijn, zij lopen naar dit Kind, om vrede met God te hebben, zij zeggen: ik wil noch kan niet van U af, God is zo verheerlijkt in Zijn waarheid, wijsheid, rechtvaardigheid en zo in alles, dat wij daar zo op gesteld zijn.

Zij paren haar bij de hemellingen en zeggen: "Ere zij God de Vader Die ons tot Zijn kinderen verkoren, gedachten van genade gemaakt heeft, ons in Zijn Zoon begrepen, Zijn Zoon aan ons geschonken heeft, ere zij die Zoon, die de Borgtocht heeft aangenomen en zo willig uitgevoerd, zo getrouwelijk alles volbracht heeft; ere zij de Geest Die het zo klaar heeft ontdekt aan 't hart van Zijn kinderen en ook toegepast heeft; ere zij de drie-enige God, U aanbid ik, U erken ik, Uw gemeenschap is mijn tijdelijk en eeuwig geluk." Amen.

Kerstpredicatie gedaan op woensdag In de Vismarktkerk.

"En het geschiedde, als de engelen van hen weggevaaren waren naar de hemel, dat de herders tot elkander zeiden: Laat ons dan heengaan naar Bethlehem, en laat ons zien het woord, dat er geschied is, hetwelk de Heere ons heeft verkondigd. En zij kwamen met haast, en vonden Maria en Jozef, en het Kindeken liggende in de kribbe. En als zij Het gezien hadden, maakten zij alom bekend het woord, dat hun van dit Kindeken gezegd was. En allen, die het hoorden, verwonderden zich over hetgeen hun gezegd werd van de herders. Doch Maria bewaarde deze woorden alle te zamen, overleggende [die] in haar hart. En de herders keerden wederom, verheerlijkende en prijzende God over alles, wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was."

Wij lezen in Handelingen 17 dat heel Athene in roer was over Paulus. De Atheniërs waren een nieuwsgierig volk, zij hielden zich nergens anders mee op bijna, als met wat nieuws te horen. Middelburgs volk wordt ook zo nieuwsgierig, 't is al gedurig: heb je niet wat nieuws gehoord. O, te Athene daar komt Paulus en hij brengt zulk een nieuwe leer. Daar zegt elk: wij moeten die man horen, wij moeten hem zien en spreken, daar loopt het bijna al tezamen.

De Goddelijke dingen zijn doorgaans wonderlijk, daar mag je wel nieuwsgierig in zijn. Mozes die zag eens wat wonders in de woestijn, hij zag dat het doornbos brandde, dat ze daar zo gemakkelijk en helder brandde. Dat moet ik zien, zeide hij, *ik zal mij daarheen wenden en bezien dat grote gezicht.*

Daar komt Jozua, die ziet daar een man, Jozua 5, met een uitgetrokken zwaard, hij gaat er naartoe; ben je onzer of onzer vijand? Zei hij.

De Goddelijke dingen die maken een wonderlijke drift in 't hart, daar komt de zuiderkoningin, zij had in haar land zoveel van Salomo's wijsheid gehoord, ik moet hem zien zei ze en zij komt er naartoe.

Daar is een wereldmachtige vorst, Daniël 3, hij had daar drie jongelingen die het gebod des konings niet hadden willen doen, hij laat ze binden in hun rokken en hoeden en hij laat ze in de vurige oven werpen. Hij verwacht dat ze tot as verbrand zullen worden, hij gaat er naar zien en in plaats van dat: het vuur had over hun lichamen niet eens geheerst. Het had alleen maar de banden daar ze mee gebonden waren los gemaakt en zij wandelden in het midden des vuurs. Daar roept hij de groten van het hof bijeen, wel zegt hij, heb ik niet drie jongelingen in de oven geworpen en ziet, nu wandelen er vier in.

Geliefden, is er wel groter wonder ooit geschied als de geboorte van de Heere Jezus Christus? Is er wel iets heilzamer, nuttiger, eerlijker geschied dan dat? Hoe waren ze gesteld die het hoorden, dat 't geschieden zou? Ach zij verlangden zo. Als Eva het gehoord had, als ze haar eerste kind kreeg, zeide ze: ik heb een man van de Heere gekregen, ik wou dat ik het al zag wilde ze zeggen. Abraham, als hij de belofte kreeg, hij verlangde er naar om zijn dag te zien, Joh. 8:56. Vele koningen en profeten en duizenden engelen hebben ernaar verlangd om Zijn dag te zien. Als het geschied was, wat was er verwondering, wat had elk die het wist een trek om de Heere te zien en als ze Het zagen, hoe verwonderden ze zich over het stuk. Als Zacheüs zoveel van Jezus gehoord had, hoewel hij toen nog een vijand Gods was, ach God zeide hij, ik kan het niet harden, ik kan 't hier thuis niet meer houden. Hij woonde in een aangename stad, ik kan er niet in blijven zeide hij, ik ga er uit, ik moet Jezus zien, Lukas 19:3. Ja, Herodus had zoveel van de Heere Jezus gehoord, hij was zo blij als Hij aan hem gezonden werd, wat wonder is het dan dat de herders die zulke dingen gezien en gehoord hadden, zich opmaken om Hem te gaan zien. Zij zeiden, ons hart brandt van hetgeen wij gezien en gehoord hebben. God de Heere is wonderlijk in Zijn werk, daar moet een grote keizer Hem ten dienste

staan om dit Kind in 's moeders schoot zijnde te doen dragen waar het wezen moet, hij denkt in zijn hart: ik wil eens weten hoeveel onderdanen ik heb. Hij voert het ook uit en onder die zijn ook Jozef en Maria, die het geleerd hadden Gode te geven dat Godes is en de keizer dat des keizers is. Die geleerd hadden: vreest God en eert de koning, geeft de keizers wat des keizers is, zou dat zeggen daarna.

Deze vrouw was op haar uiterste, zij is op de plaats niet waar zij wezen moest of meteen overvallen haar de weeën. Van de vrouwen was het gezegd: *met smart zult gij kinderen baren*. Onze Heere moest geen ontijdige geborene wezen, haar tijd vervuld zijnde, zij baart haar Kind. *Kan nu een vrouw haar zuigeling vergeten*, zij behandelt Het zo best als ze kon, zij zorgde meer voor het Kind als voor haarzelf, zij wist wat een groot Kind het was; dat deed de vrouw, maar wat doet God?

Die zond een hemelse bode bij de herders, je bent eerlijke mannen zeide hij, *ik verkondig u grote blijdschap die al den volke wezen zal, namelijk dat u heden geboren is, de Christus de Heere in de stad Davids*. Zij, de heerlijkheid Gods ziende vreesden, zij zagen wel dat het geen bliksem, ook geen maneschijn was, dat ware ze meer gewend te zien, daar zouden ze niet voor gevreesd hebben.

De engel spreekt hun aan, hij zegt: vrees niet mannen, gij hebt er ook belang bij zowel als anderen, Hij is u geboren. Die enen engel had zo wakker zijn boodschap niet gedaan of het ging gelijk er in Johannes staat: Van nu aan zult ge de engelen zien op en neder klimmen. Jacob zag eens een ladder tot aan de Hemel in zijn slaap, langs welke de engelen op en neder klommen, Gen. 28:12 en 17. Hoe vreselijk is deze plaats! zei hij, dit is niet dan een huis Gods en een poort van de Hemel.

Maar hier was van stonde aan een menigte des Hemelse heirlegers, daar staan ze als in de gloed, door de stralen van dat heerlijk licht dat daar boven hun hoofd was. Zij verheffen hun stemmen en zeggen: *ere zij God in de hoogste Hemelen en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen* en al zwevende en zingende stijgen ze allengskens hoger op en zij varen weer op naar boven. Daar zijn ze weg, daar stonden de herders alleen, wat doen ze? Zij keren terug om dat woord te gaan zien, dat de engelen tot hun gesproken hadden, *het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond*.

De stof die wij nu te bezien hebben is:

I. Het vertrek van de engelen.

II. De samenspraak van de herders, de gemene raad en de resolutie die zij nemen.

III. De uitvoering en al wat hun daar wedervaart, zij vinden 't also als hij tot hun gesproken had.

IV. Wat ze gaan doen, als ze de Heere gezien hadden, dat heb je in 't 17^e vers, daar worden de herders predikanten. Wat ontmoetingen hadden ze op hun predicatie? Dat heb je in 't 18^e vers, bij de enen dus en bij de anderen zo. En wat ontmoeting had het bij de moeder? In 't 19^e vers staat, *doch Maria bewaarde al die woorden, overleggende die al tezamen in haar hart*. Blijven de herders nu bij de Heere? Neen, maar als de godsdienst uit is, gaan ze elk naar het zijne; Jacob met de Heere geworsteld hebbende, als dat gedaan was gaat hij weer stilletjes naar het zijne. Zo doen de herders ook, hun hart was vol lof en dankzegging over al dat ze gezien en gehoord hadden.

V. Zij is zoet en aangenaam en zij zal kunnen dienen tot onzer opwekking.

I. De engelen varen dan heen, de Heere voer op naar de Hemel, zij zagen Hem zolang na als ze konden, eindelijk kwam er een wolk die nam Hem weg van voor hun ogen. Elia die voer ten Hemel, Elisa kijkt hem na zolang als hij kon en schreeuwde hem na, *mijn vader, wagen Israëls en zijn ruiters*, 2 Kon. 2:12. Zo ging het met deze herders ook, zij zien de engelen

zolang na als ze kunnen en zij horen ze zolang als ze kunnen, eindelijk komen ze zo hoog, dat ze ver buiten het bereik van hun gezicht en van hun gehoor komen, daar komen ze tot in 't Hemels paleis, tot voor de troon van God, onder die duizend maal duizenden die daar voor Hem staan. Zij verlieten de wereld en ontkwamen het gezicht der herderen en voeren op naar de Hemel. Richt. 23:20, Daar was een engel bij Manoach die voer op in een vlam naar de Hemel, zo is 't hier niet, hier was geen vlam. Maar ze gaan niet weg voordat de predicatie met een psalm gesloten is, de herders ook niet, merkt er toch op, onder 't preken zo weg te lopen eer de godsdienst ten einde is, daar heeft God geen genoeg in. Zij bleven zolang en zij zien en horen zolang als zij konden.

II. De herders, als de engelen weg waren raadplegen met elkander. Zij spreken elkander aan, zij zeiden tegen elkander: het was ook geen een die sprak, maar 't was over en weer, het gaat zo wel als men in een gezelschap is, daar van Goddelijke dingen gesproken wordt, dat men om en weer spreekt, dat er niet maar een spreekt en dat de anderen zitten en zwijgen. Dan sprak de een en dan liet die weer een ander spreken, elk had de mond en het hart vol, elk had wat te zeggen. Wat zullen we doen, zeiden ze, zullen wij bij de schapen, bij de kudde blijven. Je kunt eens denken of er geen overleg geweest is, daar kunnen dieven, daar kunnen moordenaars komen.

Zij moeten eindelijk haar conclusie te kennen geven, in hun samenspraken is een overleg, dat is ons ontmoet, daar is zulk een Kind geboren, daar ligt de kudde, het is nacht, wij zijn geen meesters van onszelf, misschien zijn ze in een anders dienst, zo de kudde eens een ongemak overkwam, wij zijn gehuurd om te waken in Bethlehem's landstreek. Was de kudde vanouds niet secuur, David hoedde de kudde van zijn vader, dan kwam een leeuw en een beer die de kudde wel verscheurd zou hebben, maar David versloeg ze, wij weten waartoe wij hier zijn. De een zeide: laat ons eens gaan en zien hetgeen geschied is, de ander zeide: laten er enige van ons gaan en laten de andere bij de kudde blijven. Een ander zeide: neen, de boodschap is aan ons allen gedaan, daar is ons alles aan gelegen. Elk wou dat Kindeke eren, elk wou Het zien.

Zo tezamen spraakhoudende, hebben ze buiten twijfel besloten en eindelijk gezegd, laat ons allen gaan en de kudde aan God overgeven, Die kan er een vurige muur rondom zijn. God heeft de wilde beesten in Zijn hand, Hij kan ze beletten dat ze de kudde geen leed doen; zou Hij ons zulke dingen laten verkondigen en zou Hij de kudde laten verslinden? Zij besloten dat ze in de hand Gods hun vee zouden geven, God weet zeiden ze, waar wij naartoe gaan, laat ons dan gaan naar Bethlehem, naar de stad en laat ons gaan zoeken dat Kind Van welke tot ons gesproken is, totdat wij Het vinden.

Laat ons gaan zien het woord dat daar geschied is, dat de Heere ons kond gedaan heeft, zeggende: zij zeggen niet dat de engelen ons kond gedaan hebben, maar de Heere. Zij zagen wel Wiens knechten dat het waren, zij hadden de boodschap aan hun gedaan gelijk als knechten doen uit de naam van hun heer, omdat het door Zijn knechten gedaan was, zo zeide ze dat de Heere ons heeft kond gedaan.

De engelen, dat waren boden en een bode Gods is een predikant, die uit last van de Heere spreekt. 2 Cor. 5:20 zegt Paulus, *wij bidden u van Christus wege laat u met God verzoenen*, zij spreken als de woorden Gods, 1 Thess. 2:13 *gij hebt het woord van ons ontvangen niet als een mensen woord maar gelijk het waarlijk is Gods woord*. Lukas 10:16, *die u ontvangt die ontvangt Mij, die u verwerpt die verwerpt Mij*. Doet gij aan haar kwaad, God zal zeggen: Mij hebt ge zo gedaan, verwerpt je haar, je doet het Mij.

Als zij komen in de boodschappen, in de zending des Heeren, zo erkenden dan de herders, 't is de Heere Die tot ons gesproken heeft, laat ons dan gaan zien dat woord, dat de grote God ons heeft kond gedaan en ons heeft laten aanzeggen. Laat het ons gaan zien en er een proef

van nemen, hoe kunnen wij langer dralen, laat ons gaan zien of het waar is. Zij twijfelden niet of het zou zo wezen, zij stellen het vast, het is waar, de zaak is geschied, God heeft het ons bekend gemaakt gelijk het is, laat het ons gaan zien.

De resolutie genomen zijnde, daar worden de woorden zaken. Hun voornemen wordt uitgevoerd in 't 16^e vers, zo gezegd zo gedaan, zo gesproken, zo volbracht, zij komen dan met haast. Daar ligt de kudde zeggen ze, God uit de Hemel zorgt ervoor, zij komen met haast, zij zochten niet lang weg te blijven. De kommer die lag op hun hart van de kudde en de drift was groot om 't Kind te zien, kommer en drift tezamen in 't hart doen de mens zich spoeden. Daar lopen ze dan driftig en spoedig. Zij komen met haast wakker aangedreven zijnde; *ik heb gehaast en niet vertraagt* zeide David, Ps. 119. Vreze en haastigheid in het natuurlijke is zondig, maar in de geestelijke stand opgemerkt zijnde, is 't geen zonde maar een deugd.

III. Zij komen dan met haast en zij komen aan de plaats waar het Kindeke was en daar vonden zij Maria en Jozef, zij vinden het Kindeke liggende in de kribbe, ze komen aan de schuur of de stal waar ze in waren. Zij hadden geen ster gelijk als de wijzen uit het oosten, die hen bestuurde, maar God Zelf bestuurde de herders; door de besturing Gods komen ze op de plek waar het Kind was, zij hoeven geen vuur of wolkkolom die hen geleidde. 't Is opmerkelijk hoe God hun al leidde, je leest niet dat zij bekommert waren, hoe 't al gaan zou, maar die onder het geleide Gods gaat doolt niet lang.

Daar komen ze aan de plaats, aan de schuur, de deur was wellicht open, daar horen ze mensen, zij treden toe, zij waren gewoon hun schapen in de stal te leiden als herders, maar hier komen ze zelf als schapen in deze stal onder Jezus, Die grote Herder der schapen. Wat vinden zij daar? Zij vinden er een goed gezelschap, zij vinden er Jozef en Maria en Jezus.

Gij hebt uw leven geen schoner, noch groter, noch beter gezelschap gezien. Jozef was een eerlijk man, die zijn plicht deed aan deze vrouw, om ze trouw te zijn en niet te verlaten, hij staat ze bij in al haar nood en ongelegenheid, hij was haar zo getrouw.

Daar vonden ze Maria, een zwakke vrouw die niemand had te Bethlehem die naar haar omzag. Ziet er niemand naar u om, Jozef doet het en God doet het.

Daar vinden ze dan Maria, de moeder van het Kind. Het Kind ligt misschien daar ergens op was los stro, daar was geen gemak voor haar, niemand keek naar haar om. Zij vinden die twee, daar zijn ze buiten twijfel in gesprek mee en die twee met hen in gesprek komende, hebben wellicht gezegd: mannen wat is er gaande, hebben wij hier geen rust in deze nacht. En de anderen wederom: en vreest niet wat zou het zijn, daar ligt iets op ons hart, wij moeten je wat vragen.

Wat is 't?

Wij zijn van deze nacht in onze eenvoudigheid wakende bij onze kudde en daar ontmoeten ons zulke dingen en gijlieden kunt ons de waarheid wel zeggen, wij hebben dat gezicht Gods geloofd, houd ons dan nu niet op, wij hebben niet veel tijd, waar is het Kind, waar zijn de doeken, waar is de kribbe?

De anderen zulks horende hun discours (samenspreking) gingen naar buiten, zij zeiden: vrienden daar ligt het Kind.

Buiten twijfel hebben ze Het uit de kribbe gelangd (gepakt) van de moeder of Jozef. Het Kind was in doeken gewonden, neerliggende in de kribbe of houwbak.

Je kunt eens denken hoe ze gesteld waren als zij het zagen; toen ze het Kind zagen, wat zouden ze misschien wel gedaan hebben, zij hebben Het misschien wel in de arm genomen en aan hun hart gedrukt, gelijk Simeon daarna eens deed.

Zij brengen het Kind in de tempel, daar was die oude Simeon, geeft Het aan mij, zeide hij en hij nam Het in zijn armen en hij slaat zijn ogen op naar boven en dankt God en hij zeide: *nu wou ik wel heen gaan, laat mij nu naar U toegaan Heere, laat uw dienstknecht gaan in vrede, want mijn ogen hebben de zaligheid gezien.* Ik wil nu niet een uur langer blijven.

Zo deden ze ook, zij namen het Kind, Het ziende, zo danken ze God buiten alle twijfel, ja zeggen ze, het is zo gelijk als de Heere gezegd heeft in 't 12^e vers. Zij hebben het wellicht een kus gegeven van hartelijke liefde, kust de Zoon die Hij u heeft gezonden, *Och dat Gij mij als een Broeder waart, zuigende de borsten mijner moeder, dat ik U op de straat vond, ik zou U kussen*, Hoogl. 8:1 en Ps. 2:12.

Dat zijn geen vreemde dingen, dat zouden wij elk doen, zagen wij de Heere Jezus als zo een Kind; zij mochten zeggen Dat is mijn Zaligmaker, zouden wij dat ook niet doen, dat is natuurlijk. Zij hebben Hem dan aan hun hart gedrukt en aan hun mond gebracht en er zo mee als opgesprongen en gehuppeld van blijdschap en zo weer gegeven aan Zijn moeder en zo aanbidden ze dat grote Kind. Zouden de wijzen uit het Oosten op hun knieën voor Hem gevallen hebben en zouden het deze herders niet doen, dat was geen zonde. Het was de sterke God en zij zullen buiten twijfel eens gedankt hebben en gezegd: wij zijn te gering als dat ge zo aan ons doet.

IV. Wij hebben Hem nu gezien met onze ogen en met onze handen getast, wat nu gedaan? Vers 19. Zij kunnen het niet zwijgen, daar is hun tong als de pen van een vaardige schrijver, hun tong is aangeraakt door een vurige kool, genomen van het altaar. *Als zij nu dat gezien hadden, maakten zij alom bekend het woord dat hun van dat Kindeke gezegd was*. Als een mens genade krijgt of hij wordt uit de duisternis tot licht gebracht, zo moet hij spreken al zou hij tegen de bomen spreken, hij kan niet zwijgen. Meent ge als een mens bekeerd wordt, dat hij zwijgen kan? Al had hij nog zulke voornemens om te zwijgen, dat kan niet, al was 't dat hij in 't gezelschap van vijanden was, hij moet spreken of hij zou bersten, al stond hij op een schavot om aan een staak verbrand te worden, hij zou niet zwijgen kunnen. Wat doen dezen? Zij maken het alom bekend. Wij lezen van die melaatsen, als zij in 't leger te Samaria kwamen en daar etende en drinkende waren, dat ze zijden: wij doen niet wel en zij maakten 't bekend wat God gedaan had, zij konden 't niet zwijgen.

Daar gaan deze herders het ook ordentelijk bekend maken, het woord dat tot hun gezegd was en wat ze gezien hadden en ze gaan heel de zaak omstandig verhalen, van de eerste verschijning des engels af, hoe ze toen waren, hoe bevreesd en wat een diskoers (gesprek) dat ze met de ouders hadden gehad en wat een diskoers dat ze met de engelen gehouden hadden. Die hadden eerst de predikanten aan de herders geweest en nu waren de herders de predikanten aan de andere mensen. Zij predikten op de daken, dat in 't verborgen tot haar geschied was, dat gingen ze alom bekend maken, zij spreken ronduit.

Wat een gang vond hun predicatie, dat vinden we in 't 18^e en 19^e vers.

Ja zij hadden al grote zegen, maar bij elk niet evenveel, het regent zowel op de klippen en op de steenrotsen als op de vruchtbare aarde en akkers. Hadden ze wel toehoorders? Ja, al die hen hoorden. Wat vrucht had het onder die allen? Zij verwonderden zich over 't geen zij hoorden en van de herders zagen, zij hoorden ze en zagen ze, zij verstonden.

Wij zeiden, zij zagen dat het herders waren, dat het eerlijke lieden waren. Zij konden er niet tegen in de wind leggen, al wie ze hoorden hun getuigenissen waren eenparig, zij zagen dat de lieden er geen gewin in hadden, maar wel nadeel; met wat een blakende liefde moet hun hart wel aangedaan zijn geweest. Zij zouden het elk wel ingegoten willen hebben, zij zouden wel willen gehad hebben, dat elk er die vrucht van had.

Toen die allen dat zagen, loochenen durfden ze niet, disputeren (tegenspreken) durfden ze ook niet, zij staan stil, we kunnen 't niet tegenspreken zeiden ze, je wijst ons de plaats daar het geschied is, we kunnen het zelf gaan zien, de wijze, de zaken, de omstandigheden, je verhaalt het ons altemaal.

Hoe zou het kunnen zijn, wil ons ongelovig hart zeggen, daar er een tempel is, daar er een hogepriester is, dat zulk een Kind in een stal geboren is, waarom geen koninklijk hof, waarom ligt het niet in een opgeschikte Koninklijke wieg, zou dan de Messias zonder aanzien zijn?

Al de Joden wachten een heerlijke Messias, Die met een grote pompe (plechtigheid) in de wereld zal komen. Je brengt ons tot geloof, maar niet tot liefde, wij kunnen 't wel niet verwerpen, maar wij kunnen 't ook niet toestemmen, even gelijk als Handelingen 2. Daar ze die verdeelde tongen als van vuur zagen zitten op de apostelen, *zij ontzetten zich en worden twijfelmoedig.*

't Gaat nog zo, in het prediken, de een verwondert zich in een predicatie over de kracht der zaken, de andere over de zoetvloeiende gave, nog een ander zegt: ik kan er niet van tussen en evenwel zij gaan weg. 't Gaat dikwijls gelijk 't met Ezechiëls toehoorders in 't prediken ging, ze waren er zo blij mee en zo mee opgenomen, hij was hen als een lied der minne, zij hoorden zijne woorden maar zij deden ze niet. Zij waren er zo blij mee als ze hem hoorden, dan wekten ze elkaar al weer tot een volgende predicatie op.

't Gaat altemet zodat ze zeggen, wat wil deze klapper zeggen, zij spotten met de predicatie en predikanten, altemet beven ze en schreien ze eens, altemet zeggen ze weleens van waar komt deze die wijsheid, altemet worden ze eens uitwendig verslagen, dat ze zeggen: wat, wat prediker is dat, dat klemt mij, ik vrees dat ik zo blijvende niet terecht zal raken, dat is nog al de rechte vrucht niet en zij gaan weg met dat het prediken uit is, weg, sommigen worden bijna bewogen en zij komen niet verder.

Toehoorders, wat nut hebt gij van 't prediken? Ge hebt al zolang horen prediken, daar is je al zolang alom bekend gemaakt. Wat ingang heeft het? Laat het zo slecht en zo goed zijn als het wil, spreekt de waarheid, zegt dat of dat heeft het mij gedaan, 't heeft die of dien zegen gehad, bewimpel het niet, het woord valt niet altijd in de doornen, daar is ook goede aarde, daar zijn uitverkoren harten die God bewerkt, dat heb je in 't 19^e vers, 't zou jammer zijn dat het al te vergeefs zou zijn.

Maria bewaarde die woorden al te saam die overleggende in haar hart. Van Jozef wordt hier niet met al gezegd, hoewel hij al zo Godvruchtig was als Maria, doch Maria dat is een opmerkend woord. Jozef sprak tegen zijn vader al zijn dromen, Jacob bewaarde die woorden in zijn hart. De wijzen uit 't Oosten komen daar bij Maria met goud, wierook en alle kostelijke dingen en zij verhalen haar hoe het in het hof van Herodus gesteld is, dat de koning zou komen om het Kind te zien, de onnozele vrouw wist niet de streken die daar in waren, zij was vol attentie en bewaarde al die woorden in haar hart. 't Wordt al dikwijls van Maria gezegd, zij gaarde 't al op. Toen Simeon zo sprak, dat er een zwaard door haar ziel zou gaan. Zij legde het al in haar hart, 't zou haar zo te pas komen in een hachelijke toestand.

Wat is dat te zeggen, dat zij het in haar hart bewaarde?

1. Eerst, zij geloofde het, ten 2^e zij sloot het als in een kabinet op tot het haar zou te pas komen, ten 3^e zij bemediteerde en herkauwt het. Wil je weten of gij een goede toehoorder zijt, dan moet je die drie dingen ondervinden:

Ten 1^e. Je moet geloven. Mijn Heere zeide ze, nu moet ik het geloven, in de mond van twee of drie getuigen bestaat alle woord; wat geloofde ze Dat hetgeen de engel van haar Kind gezegd had dat Het de Zone Gods zou zijn; ik geloof het, ik omhels het, dat mijn Kind de Zoon Gods is, "tot wien zoude ik gaan, Gij alleen hebt de woorden des eeuwigen levens", zij geloofde hetgeen de herders tot haar gezegd hadden.

Ten 2^e, zij bewaarde 't in haar hart. God geve dat ik het mijn leven niet vergeet, laat dat in het kabinet van mijn ziel gesloten zijn, zet daar gedachtenis bij, gij mijn ziel zult daaraan

gedenken, in al wat je ontmoeten zal, daar zal een zwaard door uw ziel gaan, maar denkt dan hieraan.

Ten 3^e, zij bemediteert en herkauwt het, zij overlegt het, al die wonderlijk goede zaken. Als je onder 't prediken eens een goede vrucht genoten hebt, je vergeet dat niet, je kunt dat niet weg zetten, je heugt het al uw leven, dan denk je in die kerk, op die plaats, onder die predikant genoot ik dat, je bemediteert het zo.

V. Wat doen de herders, blijven ze bij Maria en bij het Kindeke?

Als men eens vrucht van iemand genoten heeft, wij zouden wel altijd bij die mensen willen zijn en in die bediening. Blijven zij bij 't Kind? Ach neen, maar zij nemen 't Kind in haar hart mee en zij laten Het liggen in de kribbe en zij keren weer tot hun beroep en zij verheerlijken en prijzen God over al dat ze gezien en gehoord hebben.

Wel geliefden, meent ge dat als men vroom wordt, dat men dan niet werken moet, als men God vreest, dat men dan niet moet doen als lezen, bidden en te kerk gaan, dan zou gij maar een blaam op het Christendom brengen. Meent ge dat men dan lui en ledig bij de huizen moet om gaan, de genade noch het Woord leert dat.

Sommigen zullen zeggen: je slaat mij tegen de grond, wij moeten evenwel rechtuit spreken, neemt uw beroep naarstig waar, vraagt ge wat ge doen moet, al wat u hand vindt om te doen, doet dat met uw macht en kunt ge altemet eens wat tijd tot de Godsdienst uitsplijten dat is geoorloofd, maar dat ge zou denken dat je niet meer werken moet, dan zou je maar een bijloper wezen, als ge dat denkt uw genade is niet goed, maar die bekeerd zijn moeten naarstig zijn.

Abraham wilde eerst met zijn kind gaan bidden, hij zeide tegen de jongens blijft hier staan totdat ik zal aangebeden hebben, dan zal ik weer tot u komen. Wat deed de vrome Jacob, hij worstelde die hele nacht over met God, laat mij nu gaan zeide de Heere, 't is nu laat genoeg, gaat naar uw beroep. Daar komen de goede herders bij het Kind, hun Godsdienst verricht hebbende keren ze weder met de genade in hun hart en met het geloof en de liefde in hun hart en vreze Gods in hun hart, zij keren naar hun schapen. God had de schapen bewaard, zij waren blijde, zij danken en verheerlijken God over al dat zij gezien en gehoord hadden.

"Lieve Heere zeggen ze, wat hebt Gij aan ons gedaan, zulke geringe schepselen, wij hadden die en die kommer, die als stenen op onze harten lagen, maar Gij hebt ze afgewend, wij hebben onze weg op U gewenteld en gij hebt voor ons gezorgd, wij keren nu weer tot onze plaats en tot onze kudde. Heere, gij wist dat wij dit in oprechtheid gedaan hadden en Gij zijt een Beschutter geweest rondom onze schapen, God zij geloofd, wij hebben het stuk gelijk wij het bedacht hadden uitgevoerd en wij hebben 't allemaal zo gevonden als ons gezegd was, allergrootste God, ons hart gloeit van liefde, ons hart is warm. De geestelijke vonken vliegen hun als ten monde uit. Gij hebt onze weg voorspoedig gemaakt, geen vijanden hebben de kudde beroofd."

Daar vielen ze naar alle gedachten op hun knieën met elkander, de slaap week van hun ogen. Daar gaan ze het eens uitdrukken voor de Heere, hoe dat ze gesteld waren onder die predicatie van de engelen, zij repeteren het eens en buiten alle twijfel hebben ze zichzelf tot in eeuwigheid aan God verbonden. En daar liggende in 't stof, hebben ze wel verhaald hoe dat ze dat Kind oog aan oog gezien en met hun mond gekust hebben en uitgeroepen: *Looft nu de Heere, onze ziel en al wat binnen in ons is Zijn Heiligen Naam. Looft de Heere onze ziel en vergeet geen van al Zijn weldaden.* Dat is zo de stof van de herders.

TOEPASSING

Wij hebben ze nog nooit gepreekt, dat is onze fout. Dat wij er niet meer aan denken, het is een stof die onze opmerking vrijwel waard is, wat zegt uw hart, je hebt nu ook zoveel gehoord,

vrijdag en zaterdag en nu dit, wat heb je ermee gedaan, ben je er in samenspraak over geweest? Als 't wel gaat zo is er een samenspraak over met God, met elkaar, met uzelf, over dat eeuwige bestel der genade, over Gods trouw, over Zijn waarheid, over Zijn onveranderlijkheid, over Zijn wijsheid, over Zijn mensieliefde. Denk je dat het maar spel is, daar wij elkander mee ophouden, 't is de geest van al de profetieën, 't is het merg van al de beloften. Wij hebben op de voorleden rustdag gezien welk dat onze enige troost is in leven en sterven, 't is in dat Kindeke.

Heb je weleens gezegd, laat ons gaan zien wat God er van kond gedaan heeft, heb je de Bijbel wel eens genomen en dat Woord gaan onderzoeken, heb je het van Jezus zo niet al gevonden gelijk als er nu gezegd is, heb je u in uw gezelschappen bij Jezus gevonden? Hoe komt het dat de oprecht bekeerden altijd zo gaarne bij Christus zijn en altijd zo gaarne van Jezus spreken?

Omdat ze in Hem gevonden moeten worden. Ging je met Hem handelen en spreken, leef je met dat Heilige Kind Jezus in uw hart?

Augustinus, eer hij bekeerd was, beminde hij Cicero zeer, maar nadat hij bekeerd was, zo nam hij Cicero eens in zijn hand, ach zeide hij, *ik vind er Jezus niet in*, daar hij tevoren zo op verzot was.

Zo gaat het ook als iemand bekeerd is, al de gezelschappen, daar hij tevoren zo op verzot was, *Jezus is er niet*, zegt hij, ik kan 't er niet harder. Die hij tevoren niet zien mocht, die heeft hij nu lief, als was 't een arme in een stal die God vreest, hij gaat er bij, Jezus is daar zegt hij, weet je wie hierin is, ben je gelijk als de herders, maak je alom bekend (of ze er mee spotten of dat ze er boos of goed om zijn), hoe God u voorgekomen is, hoe het werk gebleven is, bij vrienden, burens, bekenden, vertrouwden, zelfs aan uw vijanden.

Filippus, als hij Jezus gezien had, wekte hij Nathanaël er ook toe op. Andreas, als hij Jezus gezien had, zeide het zijn broeder Simeon, *ik heb gevonden de Messias*.

Ben je als de herders die zeiden, wij gaan Jezus zien, ben je als Jesaja 2:3? Vele volken zouden zeggen, komt laat ons opgaan tot de berg des Heeren, tot de huize des Gods Jacobs, laat ons opgaan, laat ons niet traag zijn, maar snel en volvaardig, het zal niet altijd evenveel vrucht doen, de een zal zeggen: wat spreken, wat zaken zijn dat, anderen die staan als een muur, zij weten niet wat je zegt, zij kunnen 't wel niet tegenspreken, maar zij verstaan 't niet. Op de andere zal het vrucht doen, die malen er op, die herkauwen het en zij leven er jaar en dag op, als gij dikwijls een woord in uw eenvoudigheid gesproken hebt, zij heugen het als zij dan eens bij u komen, dan zeggen zij het wel, dat zeide gij toen zo en dat deed die vrucht aan mij en zij meenden dat u ook zo levend moet zijn als zij, dat onmogelijk is.

Heeft God u gezegend, zoekt geen blaam op 't Christendom te brengen, maar wees naarstig in uw beroep en vraagt er dan ook niet naar of ze u lasteren, als je tijd hebt dat je ter kerk gaat. Wat doen zij, zij lopen wel naar een herberg of maken visite, 't was beter dat ze ook ter kerk kwamen als op de saletten te zitten, daar alles verhandeld wordt en vraagt niet of de wereld zegt: 't zijn luiaards al je vroom bent, neemt uw tijd waar, snijd wat af van uw beroep, koopt uw tijd uit en kan het er niet af in de zes dagen, neemt dan precies de zevende dag waar, dat is uw dag, die eerste dag der week.

Diensboden dat is uw volksdag niet, 't is des Heeren dag. Zij zijn te beklagen die in zulke huizen wonen, knechten en dienstdoden, daar ze hen die dag ook willen benemen en die lust hebben om God te zoeken, wij raden u: wees verdraagzaam, wees beleefd en zoekt zo hun hart in te nemen, wees naarstig op de andere dagen en zoekt zo hun hart te vermurwen en God zal zorgen dat je gelegenheid zult krijgen.

Daar is nu het stuk; de tijd zal eindelijk komen, dat je zult zeggen: laat ik naar de Hemel gaan, dat je het hier al zult laten en zeggen, daar is nu de kudde, daar is nu mijn huis, ik ga nu niet meer leven door geloof maar door aanschouwen.

Ik hoop dat God dit u en ons zal gunnen op onze tijd en dat Hij dit aan ons zegenen zal tot Zijn eer om Zijns Zoons wille. Amen.

Predicatie gedaan op zondag 27 december des morgens in de Nieuwe kerk.